

FOLKESKOLENS (MAGT)BLINDE VINKEL

EN MAGTANALYSE AF DANSK UDDANNELSESPOLITIK OG
DENNES EKSKLUDERENDE IMPLIKATIONER PÅ FOLKESKOLEN

KANDIDATSPECIALE LÆRING OG FORANDRINGSPROCESSER
INSTITUT FOR KULTUR OG LÆRING
AALBORG UNIVERSITET

SPECIALET ER UDARBEJDET AF LOUISE WEST NØRLEV
UNDER VEJLEDNING AF RONNI LAURSEN

JUNI 2025

FOLKESKOLENS (MAGT)BLINDE VINKEL

EN MAGTANALYSE AF DANSK UDDANNELSESPOLITIK OG
DENNES EKSKLUDERENDE IMPLIKATIONER PÅ FOLKESKOLEN

FORTROLIG

☐

IKKE FORTROLIG

X

Prøvens form (sæt kryds)	Projekt	Synopse	Portfolio	Speciale X	Skr. Hjemme- opg.
-----------------------------	---------	---------	-----------	---------------	----------------------

Uddannelsens navn	Læring- og forandringsprocesser
Semester	10.Semester
Prøvens navn/modul (i studieordningen)	Kandidatspeciale
Navn/Underskrift Louise West Nørlev	Studienummer 20231115
Afleveringsdato	2. juni 2025
Projekttitel/Synopsistitel/Speciale-titel	Folkeskolens (magt)blinde vinkel- en magtanalyse af dansk uddannelsespolitik og dennes ekskluderende implikationer på folkeskolen
I henhold til studieordningen må opgaven i alt maks. fylde antal tegn	144.000
Den afleverede opgave fylder (antal tegn med mellemrum i den afleverede opgave)	142.967
Vejleder (projekt/synopsis/speciale)	Ronni Laursen

Jeg bekræfter hermed, at dette er mit originale arbejde, og at jeg alene er ansvarlig for indholdet. Alle anvendte referencer er tydeligt anført. Jeg er informeret om, at plagiering ikke er lovligt og medfører sanktioner. Regler om disciplinære foranstaltninger over for studerende ved Aalborg Universitet (plagiatregler): <http://www.plagiat.aau.dk/regler/>

ABSTRACT

The Inuit population faces discrimination in Danish society.

A conclusion made by the Institute of Human Rights in 2023. As a master's student in Learning and Innovative Change, the purpose of this thesis is to explore the educational and political dimensions of this issue.

Because Educational Policies are both influenced by political agendas and creators of the disciplinary framework, which contains the Public Schools scope for action, they represent an immanent potential of either inclusive or exclusive practices. In these practices both political, economic and educational interests must be prioritized.

In addition to this, studies show how the primary goal of education is often challenged by these divergent terms. However, studies have yet to show the educational impact of far-right parties in post-colonial relations such as the Danish Greenlandic.

Through post-structuralist document analysis and an interview with Greenlandic MP Aaja Chemnitz (Inuit Ataqatigiit), this thesis applies the theoretical lenses of Foucault and Honneth to reveal that Danish educational policies in fact enables discrimination against Greenlandic students as well as Greenlandic people in general, and the main reasons are the following:

1. An unclear Danish purpose clause which fail to offer protection by mentioning the significance of students' cultural background as well as their legal responsibility to secure emotional development, which combined positions Greenlandic students in discursive power struggles for equal treatment in the elementary school.
2. The far-right parties frame and use educational politics as a defense of Danish culture rather than a growth bar for social mobility.
3. A prescribed national canon, prepared by a Danish-majority committee, which lacked authentic Greenlandic perspectives and suppressed critical discourses.
4. Educational materials, such as the video presentation and the included materials, show a tendency to reproduce a colonist way of talking and thinking about the Greenlandic people.
5. Lack of both dialogue, updated knowledge and mutual ability to move out of a postcolonial way of thinking and acting.

If real equality is to be achieved in education and Society in general, education policy and -materials should reflect both updated knowledge based on dialogue, recognition of the history and a critical reflexive practice in elementary school, just as Danish policymakers should consider the Greenlandic purpose clause as a source of inspiration for more inclusive and reflective educational policy.

INDHOLDSFORTEGNELSE

ABSTRACT.....	3
1.0 INDLEDNING.....	7
1.1 PROBLEMFORMULERING.....	8
2.0 STATE OF THE ART.....	9
2.1 GRØNLANDSK FORSKNINGSBIDRAG.....	10
2.2 DANSK FORSKNINGSBIDRAG.....	10
2.3 EUROPÆISK FORSKNINGSBIDRAG.....	11
2.4 TEORETISK BLIK PÅ EKSESTERENDE FORSKNING.....	12
3.0 VIDENSKABSTEORETISK AFSÆT.....	13
3.1 DYNAMISKE DISKURSER FASTFRYSES I FORSKNINGENS NAVN.....	15
3.2 FORSKERSITUERING INFLUERER DEN VIRKELIGHED, DER UNDERSØGES.....	15
3.4 DENNE SANDHED ER IKKE SANDHEDEN.....	15
4.0 TEORETISK BIDRAG.....	16
4.1 MAGTTEORI VED MICHEL FOUCAULT.....	16
4.2 ANERKENDELSESTEORI VED AXEL HONNETH.....	17
5.0 METODOLOGI.....	19
5.1 METODETRIANGULERING.....	19
5.2 ABDUKTIV FORSKNINGSTILGANG.....	19
5.3 CASESTUDIE.....	19
5.4 FORSKERSITUERING.....	20
5.5 DOKUMENTANALYSE.....	21
5.5.1 KATEGORISERING AF DOKUMENTER.....	21
5.5.2 UDVÆLGELSESKRITERIER FOR DOKUMENTER.....	23
5.6 INTERVIEWSTRUKTUR.....	25
5.6.1 UDVÆLGELSESKRITERIER FOR INFORMANT.....	25
5.7 LÆSESTRATEGISK TILGANG.....	27
5.8 ANALYSESTRATEGISK TILGANG.....	28
5.9 ETIK I KVALITATIVE STUDIER.....	29
6.0 KOLONISERING OG MODERNISERING.....	32
6.1 DANSK MARGINALISERING AF KRITISKE DISKURSER.....	32
6.2 HJEMMESTYRE.....	33
6.3 SELVSTYRE.....	34
6.4 HJEMTAGELSE AF UDDANNELSESOMRÅDET.....	34
6.5 DEN AKTUELLE SAMFUNDSDEBAT.....	35

7.0 UDDANNELSESPOLITISK AFTRYK PÅ FOLKETS SKOLE.....	37
7.1 FOLKESKOLEN SOM VÆRDIPOLITISK KAMPARENA.....	37
7.2 EVIDENSBASERET SKOLEPOLITIK?.....	38
7.3 MEDBORGERSKABETS UDVIKLING.....	40
7.4 FRA CURRICULUM TIL PÆDAGOGISK PRAKSIS.....	41
8. ANALYSEDEL.....	42
8.1 FORMÅLSPARAGRAFFER SOM NORMATIV OG DISCIPLINERENDE RAMME.....	42
8.2 VÆRDIHIERARKIER, VIDENSPRODUKTION OG DOMINANSPERSPEKTIV.....	47
8.3 HØJRENATIONALISTISK INDFLYDELSE PÅ DANSK UDDANNELSESPOLITIK.....	50
8.4 REPRÆSENTATION OG DISKURSIVE VEDLIGEHOEDELSFAKTORER.....	53
8.5 MODMAGT OG SUBJEKTETS HANDLEMULIGHED.....	55
8.6 ANALYTISKE TENDENSER.....	58
9.0 DISKUSSIONSAFSNIT.....	58
9.1 DISKURSIV MAGT OG UDDANNELSESPOLITISK MARGINALISERING.....	58
9.2 TEORIERNES FRIKTIONELLE POTENTIALE.....	61
9.3 METODISKE BEGRÆNSNINGER OG UUDFOLDEDE PERSPEKTIVER.....	63
9.4 SPECIALETS VIDENSKABELIGE BIDRAG.....	64
10. KONKLUSION.....	66
LITTERATURLISTE.....	68
ARTIKEL: FOLKESKOLENS (MAGT)BLINDE VINKEL.....	72
APPENDIKS.....	76

OVERSIGT OVER SPECIALETS FIGURER, TABELLER OG MODELLER

FIGUR 1: MAGTPYRAMIDEN I ET MODERNE SAMFUND.....	16
TABEL 1: PRÆSENTATION AF DOKUMENTERNE.....	22
TABEL 2: PRÆSENTATION AF INFORMANT.....	26
TABEL 3: FOLKESKOLENS FORMÅL OG GRUNDLAGSPARAGRAFFER.....	46
TABEL 4: INITIATIVER I AFTALE OM FOLKETS SKOLE.....	47
TABEL 5: REPRÆSENTANTER I KANONUDVALGET.....	48
TABEL 6: INITIATIVER TIL FREMME AF DANSK KULTUR OG IDENTITET.....	51
TABEL 7: AKTIVITETER TIL RIGSFÆLLESSKABET – GRØNLAND.....	53
MODEL 1: SPECIALETS ANALYTISKE TENDENSER.....	58

1. INDLEDNING

Inuitbefolkningen udsættes for racisme i Danmark (Carlsen et al. 2023).

Således konkluderede FN's særlige udsending Fransisco Cali-Tzay efter 10 dages besøg i såvel Grønland og Danmark i 2023.

Louise Holck (2023), direktør for Institut for Menneskerettigheder, understreger at grundet Grønlands tidligere status som dansk koloni har den danske regering et særligt ansvar for at sikre strukturel beskyttelse af inuitbefolkningen.

Det betyder konkret, at "den oprindelige grønlandske befolknings sociale, kulturelle, religiøse og åndelige værdier skal anerkendes og beskyttes, og der skal tages hensyn til de udfordringer, de møder – både som gruppe og enkeltpersoner" (Holck, 2023, l. 15-18).

Der er imidlertid flere studier, der påpeger, at det ikke er tilfældet. Undersøgelsen *Ligebehandling af grønlændere i Danmark* (Institut for menneskerettigheder, 2013) konkluderede, at 44 pct. af de adspurgte følte en fordomsfuld indstilling hos danskere mod grønlændere generelt, mens 53% af herboende grønlændere følte sig stigmatiserede og mødt med fordomme.

Denne tendens understøttes af resultaterne i studiet *Danske unges viden om Grønland* (2018) som konkluderede, at danske børn og unge udtrykker størst viden inden for "grundlæggende fakta" såsom demografi, natur og klima, samt at godt halvdelen af de adspurgte 9. klasses elever forbandt det at være grønlænder med "sjusket" og "misbruger".

Problematikken belyses yderligere i afhandlingen *Forestillingen om Grønland i danske skolebøger. Et billede på en magtrelation* (2017), hvor cand.mag. i eskimologi og arktiske studier, Poul Klitgaard, afdækkede italesættelsen af Grønland i undervisningsmaterialer til folkeskolens ældste klasser i perioden 1953- 2013.

Klitgaard (2017) konkluderede, at Grønland generelt blev italesat som en inkluderet del af det danske rige, samt at det i høj grad stammede fra et dansk ønske om at understøtte grønlandsk udvikling inden for rammerne af et fællesskab. Det pointeres dog også, at den inkluderende diskurs var præget af en hegemonisk position til Danmarks fordel.

Ovenstående antyder, at der eksisterer en mangel og dermed et uudnyttet potentiale i det, som eleverne præsenteres for i uddannelsessystemet. Noget mellemmenneskeligt. Et intersubjektivt perspektiv, som både åbner op for nye erkendelser og forståelsesrammer af kolonitiden, den dansk-grønlandske relation og Rigsfællesskabet samt de menneskelige implikationer heraf.

Aaja Chemnitz, medlem af Folketinget for Inuit Ataqatigiit (IA), har udtrykt efterspørgsel på netop handling på uddannelsesområdet: “Der skal gøres meget mere. Især i undervisningen om Grønland i folkeskolen. Det kan være med til at mindske racismen og den forskelsbehandling, der er i dag” (Ritzau, 2025 l. 25-27).

Uddannelsespolitik anskues i dette speciale gennem et Foucaultsk blik som værende en magtpolitisk arena med potentiale til at facilitere såvel inkluderende som assimilerende afsmitning på de pædagogiske praksisser. På baggrund af Klitgaards studie antages det, at dansk uddannelsespolitik har været influeret af den aktuelle værdipolitiske agenda.

Med dette speciale søges der at afdække, hvorvidt dette stadigvæk er tilfældet med henblik på at give det videnskabelige bidrag mulighed for at deltage i samfundsdebatten og skabe reelle pædagogiske samt uddannelsespolitiske forandringer.

Med udgangspunkt i de aktuelle udfordringer med diskriminering synes det åbenlyst, at der må ske en forandring i den måde samfundet generelt og uddannelsessystemet i særdeleshed behandler den dansk-grønlandske relation. Historien skrives som bekendt af sejrherren, i dette tilfælde koloniherreren, hvorfor det danske uddannelsessystem risikerer fortsat at reproducere unuancerede og diskriminerende perspektiver på Grønland.

Birger Poppel (2017), Professor Emeritus ved Ilinniartissuaq på Ilisimatusarfik (Institut for Læring ved Grønlands Universitet) har vurderet, at uanset hvornår den grønlandske befolkning ønsker at træde ud af Rigsfællesskabet, vil der være behov kritisk refleksion, hvilket der med dette speciale ønskes at bidrage til. Dermed lægger dette speciale sig i slipstrømmen af det videnskabelige arbejde, der eksempelvis pågår i *Kommissoriet for en historisk udredning af forholdet mellem Grønland og Danmark siden 1945* (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2023).

Ovenstående har ledt frem til den efterfølgende problemformulering, som danner udgangspunkt for specialets videre undersøgelse.

1.1 PROBLEMFORMULERING

I hvilken udstrækning muliggør dansk uddannelsespolitik unuanceret vidensproduktion om Rigsfællesskabet og diskriminering af det grønlandske folk?

2. STATE OF THE ART

Indeværende kapitel rummer det forskningslandskab, der tegner sig omkring, hvorfor og hvorledes uddannelsespolitik kan få en assimilerende betydning for den pædagogiske praksis, som udføres i folkeskolen. Hensigten med dette kapitel er at bidrage med læserens overblik over og indsigt i det felt, som dette speciale indskrives i og er et bidrag til. Indledningsvist vil et begrebsstyret vidensgrundlag blive udfoldet, og efterfølgende vil dette blive behandlet i specialets teoretiske udgangspunkt i form af Michel Foucaults magtbegreb.

Indledningsvist søgeprocesser styret af søgeordene ”Uddannelsespolitik” og ”Assimilation” eller ”Magt” efterfulgt af den engelske pendant ”Education policy” and ”Assimilation” or ”Power” har ledt mig til valget af følgende 4 artikler, som repræsenterer dansk, grønlandsk samt europæisk forskning og tager afsæt i forskellige forskningsfelter. Hermed øges transparensen omkring hvilke metodiske greb og analytiske perspektiver, som dette speciale bygger på. Den følgende præsentationsrække har inspireret og underbygger dermed specialets problemformulering, empiriske grundlag samt overordnede argumenter.

Kapitlets første studie *Far-right parties and the politics of education in Europe* (2024), et europæisk studie udarbejdet af Anja Giudici, Oliver Gruber, Philipp Schnell og Anna Pultar, udfoldes det, hvorledes højreradikale partiers øgede indflydelse har været medvirkende til en anden framing af uddannelsespolitik kontra den traditionelle socialliberale tilgang.

Denne tendens udfoldes i dansk kontekst gennem studiet *Right-wing populist education policy in a social democratic welfare state context* (2023) publiceret i *Journal of Contemporary European Studies* af Palle Rasmussen, hvori højreradikale partiers indflydelse på uddannelsespolitik konkretiseres. *Forestillingen om Grønland i danske skolebøger – et billede på en magtdemonstration* (2017) udarbejdet af Poul Klitgaard og publiceret i Tidsskriftet Grønland beskriver, præsenterer en diskursanalyse af fremstillingen af den dansk-grønlandske relation i danske lærebogsmaterialer i perioden 1953-2013. Afslutningsvist beskriver Eja Klai (2024) i ”blik på (mis) repræsentationer af Danmarks koloniale fortid – dekoloniale handlemuligheder som en del af pædagogisk praksis”, hvorledes uddannelsespolitik, lærebogsmaterialer og den pædagogiske praksis i samspil kan bidrage til at skabe en mere nuanceret forståelse af postkoloniale relationer.

2.1 GRØNLANDSK FORSKNINGSBIDRAG: KLITGAARD (2017)

I *Forestillingen om Grønland i danske skolebøger – et billede på en magtdemonstration* (Klitgaard, 2017) påpeges det, at det er i folkeskolen, at grundlaget for børn og unges forestillinger om Grønland etableres, samt at dette grundlag på sigt kan påvirke den kollektive holdning til Rigsfællesskabet og relationen mellem Grønland og Danmark, hvorfor der i artiklen argumenteres for at øge bevidstheden herom hos alle, som beskæftiger sig med uddannelse.

Klitgaard har i sin undersøgelse udført diskursanalyser af lærebogsmaterialer fra perioden 1953-2013 med udgangspunkt i Foucaults begrebsverden, og han har været interesseret i at afdække, hvorvidt Grønland italesættes som en inkluderet del af det danske rige ud fra ønsket om at udvikle relationen inden for Rigsfællesskabet eller fastholde Grønland i en underlegen position. Klitgaard konkluderer, at det er førstnævnte, som er tilfældet. Det pointeres dog også, at den inkluderende diskurs er præget af en hegemonisk position til Danmarks fordel (Klitgaard, 2017).

2.2 DANSK FORSKNINGSBIDRAG: RASMUSSEN (2023), KLAI (2024)

I artiklen *Right-wing populist education policy in a social democratic welfare state context* udfolder Rasmussen (2023) den europæiske tendens i en dansk kontekst ved at analysere, hvorledes danske højreradikale partier såsom Dansk Folkeparti (DF) og Nye Borgerlige forholder sig til uddannelsespolitik. I dette speciale refereres der udelukkende til DF, idet dette parti indgår i forligskredsen om det politiske aftalepapir, som udgør en del af det empiriske bidrag til dette speciale.

Uddannelse var ifølge den britiske premierminister Tony Blair svaret på de fleste udfordringer i det britiske samfund tilbage i 2001. Gennem tiden har socialistiske og socialliberale partier ofte betragtet uddannelse som en form for genvej til velfærd, social lighed og i sidste ende demokrati i velfærdsstater. I modsætning hertil betragter DF uddannelse som en måde at bevare nationalkulturelle værdier og traditioner og beskytte disse mod påvirkning fra den globaliserede massekultur. Det uddannelsespolitiske fokus ligger primært på det indholdsmæssige, hvor nationalistiske og kristne værdier fremhæves, og immigranter og udlændinge fremstilles som direkte trusler mod disse. Man ønsker derfor at begrænse disses rettigheder gennem uddannelsespolitiske initiativer eksempelvis.

DF har indflydelse på den danske velfærdsstat gennem samarbejdet med særligt Socialdemokratiet på områder såsom ældre-, udlændige- samt uddannelsespolitik (Rasmussen, 2023).

I artiklen "Et blik på (mis)repræsentationer af Danmarks koloniale fortid – dekoloniale handlemuligheder som en del af pædagogisk praksis" søger Eja Klai at udfordre eksisterende repræsentationer af kolonitiden i uddannelsessystemet og iværksætte nye refleksioner.

Mens begreberne postkolonisme og dekolonisering overlapper hinanden, pointeres det, at postkolonismen mest eksisterer i academia, mens dekoloniale initiativer optræder som en praksis, med et handlemotiv til at afmontere kolonismen i uddannelsessystemet.

Selvom sprog er flydende og konstant under forandring, pointerer Klai i artiklen, at det er væsentligt at italesætte begreber knyttet til kolonitiden og eksplicit forklare, hvorfor det er problematisk at anvende, herunder hvilket menneskesyn og ideologi, som knytter sig hertil. Hvis begreber ikke italesættes på kritisk vis, risikerer man at reproducere fordomme og ekskluderende normer, understreges det.

Kritik bør ifølge Klai forstås som et centralt værktøj både til at synliggøre undertrykkende strukturer samt et udvidet perspektiv. Eksisterende misrepræsentationer bør omdannes til positive repræsentationer, gennem kritisk stillingtagen og grundlæggende viden om negative kolonistiske stereotyper. Lige så vigtigt er det at vide, hvorledes de har været anvendt til at dehumanisere, andetgøre og undertrykke koloniserede, således at man ikke viderefører denne proces.

2.3 EUROPÆISK FORSKNINGSBIDRAG: GIUDICI ET AL. (2023)

Politiske partier er nøglespillere i udformningen af uddannelsespolitik og de kompetencer, værdier og viden, der ønskes i fremtiden. I artiklen *Far-right parties and the politics of education in Europe* har forfatterne analyseret et bredt spænd af højreradikale partiers forhold til uddannelsespolitik, idet dette emne generelt findes underbelyst i forskningsøjemed.

Den gennemsnitlige stemmetilslutning til disse partier er fra Murens fald i 1989 og frem til 2019 fordelt over Europa steget fra 2- 17,5%. Som et resultat heraf har flere højredrejede partier fået adgang til magten på tværs af Europa gennem parlamenter og regeringer, hvormed de politiske overbevisninger bliver offentligt tilgængelige og over tid et element af en kollektiv diskurs.

Der er forsket i budskaber omkring immigration, køn og velfærd, mens uddannelsespolitiske budskaber har været underbelyst, hvilket ifølge artiklen er et problem, idet man mangler indsigt i bagvedliggende reformistiske agendaer. Generelt anser de højre radikale partier sig selv som modstandere af den såkaldt progressive neoliberale orientering, som blandt andet fremhæver empowerment af tidligere marginaliserede befolkningsgrupper og fordelene ved sameksistens af kulturer. Governancestrømningen har blandt andre tiltag medvirket til konkurrence i uddannelsessystemet, hvilket har medvirket til en "left-behind" gruppe, som de højreradikale partier ofte tager patent på at repræsentere, ligesom man ønsker at udfordre eliten og dens oplevede alliance med globaliserede strukturer og kulturer. Artiklen fremhæver 3 hovedpointer ved studiet af højredrejede partiers formål med uddannelsespolitik:

1.Uddannelse frames primært gennem kulturelle begreber og værdier. 2.Uddannelsens primære formål er at overføre specifikke kulturer og normer til fremtidige generationer og skærme dem for uønskede snarere end at anvende det til at producere vækst og muligheder i samfundet.3. Ønsket er at reformere curriculum til en klar adskillelse af nationalistisk og udenlandsk kultur. (Giudici et al. 2023).

2.4 ET TEORETISK BLIK PÅ EKSISTERENDE FORSKNING

For at gøre ovenstående forskning operabiliserbar og kompatibel til dette speciale, må de gennemgå nogle Foucaultske og poststrukturalistiske overvejelser.

Fælles for alle udvalgte artikler er, at de på hver sin måde behandler uddannelsespolitik, magt og assimilation, og argumenterne, der taler for at bygge specialet op omkring benævnte forskning kan kort skitseres ved, at Foucault gennem sin forskningskarriere bevægede sig væk fra et individbaseret til et mere politisk perspektiv.

At de overordnede og europæiske uddannelsespolitiske tendenser kan bidrage til indblik i såvel hvorledes magten udøves og hvilke understøttende mekanismer, som muliggør dette. Klitgaards afdækning af magtforholdet mellem Danmark og Grønland i lærebogsmaterialer frem til 2013 taler lige ind i teorien, mens Eja Klais perspektiver på at afkoble koloniale praksisser kan bidrage med en alternativ diskursiv og pædagogisk værktøjskasse, udarbejdet i en anden tid med alternative forudsætninger in mente.

Siden Klitgaard udførte sin undersøgelse i 2017, har højredrejede partier fået mere indflydelse, Rigsfællesskabet er blevet tilføjet til Kanonlisten i Historie, STUK har konkluderet, at danske børn og unges viden om Grønland er begrænset, og endelig har Institut for Menneskerettigheder kortlagt, at grønlændere oplever racisme og diskrimination i det danske samfund, ligesom Institut for Menneskerettigheder har vurderet implikationerne af Spiralkampagnen som værende et folkedrab.

På denne baggrund positionerer dette speciale sig på et uddannelsespolitisk niveau.

3.1 VIDENSKABSTEORETISK AFSÆT

Poststrukturalismer er en samlet betegnelse af løst beslægtede videnskabelige retninger inden for henholdsvis sprogvidenskab, filosofi samt human- og samfundsvidenskaberne (Stormhøj, 2010). Den løse kobling er konsekvensen af en ontologisk mangel inden for videnskabsteorien, som i modsætning til navnet ikke tilbyder én fælles teori om viden. Virkelighedens bagvedliggende strukturer opfattes i stedet som værende flydende og i konstant forandring og af den grund essens- eller kerne-løse (Midtgaard og Nedergaard, 2022).

Specialets subjektposition tager afsæt i Michel Foucaults begrebsverden, hvor subjektet reguleres og regulerer ud fra til gældende diskurser. (Foucault 1994) Det skal dog ikke forstås på den måde, at subjektet udelukkende opfattes som passivt eller underkastet overordnede diskurser. Gennem diskursive magtkampe har subjektet nemlig mulighed for at agere som aktiv medskaber samt opstille alternative diskurser og dermed så forandringspotentialer i de diskursive praksisser, i hvilke subjektet indgår i (Foucault, 1984).

I det at viden frembragt fra et poststrukturalistisk afsæt tager sit afsæt i et politisk motiveret perspektiv, vil den dermed have potentiale til at indgå som videnskabeligt element i et politisk magtspil. Magtbegrebet er uomtvisteligt inden for poststrukturalismer, idet man søger at blotlægge eksisterende magtpositioneringer og dernæst at destabilisere dem. Dette udføres gennem en kritikbaseret praksis, der intervenserer med generelle selvfølgeligheder og måden, hvorpå hegemonier frembringes. Formålet med denne praksis er at belyse mindre hensigtsmæssige aspekter af mellemmenne-skelige relationer samt opstille alternativer til at indrette samfund og institutioner på, hvor disse relationer imødekommes. Gennem et immanent og kritisk sigte adresseres forandring af sociale sammenhænge (Stormhøj, 2010).

Poststrukturalistisk forskning søger ligeledes at etablere sammenhængsforståelse mellem fænomener og den historiske periode, de er udsprunget fra. I tillæg hertil anses fænomener som værende kontingente, hvilket tilsiger en erkendelse af, at de kunne have udspillet sig på andre måder i en alternativ periode med alternative omstændigheder (Midtgaard og Nedergaard, 2022).

Under denne historiseringsproces afdækkes de historiske inklusions- og eksklusionsprocesser, der har fundet sted, hvor valg og fravalg samt afledte effekter belyses.

I en poststrukturalistisk optik vil det typisk være gennem diskursive magtkampe, hvor ovenstående blotlægges. Det hævdes, at diskurser er generelle selvfølgeligheder, som anvendes af subjektet til at spejle og forstå sin virkelighed, sig selv og hinanden med.

Disse selvfølgelig diskurser står dog ikke alene, hævdes det imidlertid. Der eksisterer alternative diskurser eller moddiskurser, som kæmper om at opnå hegemonisk status og dermed opnå patent på "sandheden". De diskurser, der af flertallet opfattes som værende generelle selvfølgeligheder, er magtfulde og vinder dermed den diskursive kamp (Jørgensen, 2006).

Den antifundamentalistiske eller nomadiske tænkemåde beskriver de dynamiske bevægelsesmønstre, hvor der krydses etablerede grænser i tilegnelsen af viden. Når strukturer er i konstant forandring, og forskningen krydser etablerede grænser, så fordrer det et læringssyn, som tilsiger, at virkeligheden kontinuerligt forandres og læring er mulig (Stormhøj, 2006).

Denne erkendelse danner grundlag for det lærings- og forandringssyn, som indeværende speciale tager afsæt i.

Der er dog ikke tale om nogen "ren" erkendelse, idet virkeligheden som tidligere nævnt er under konstant forandring samt diskursivt konstrueret. Sproget anskues som en meningsskabende aktivitet, hvorigennem virkeligheden tilbliver gennem italesættelsen heraf. Hermed lægger poststrukturalismen sig op ad den filosofiske anskuelse om sproget som nøglen til erkendelse, kaldet den sproglige vending. Erkendelsen følger i denne filosofi tempoet for den menneskelige begrebsverden (Stormhøj, 2006).

Begrebet perspektivisme konkretiserer, hvorledes erkendelse altid vil være forankret kropsligt, tidsligt og stedbemt og ligeledes motiveret af magt, værdier og/eller interesser (Stormhøj, 2006).

Begrebet er således nært beslægtet med forskerposition, som vil blive udfoldet yderligere under afsnit 5.2. Inden kapitlerne om teori og metode udfoldes, vil det efterfølgende afsnit kort præsentere nogle åbenlyse paradokser ved at arbejde poststrukturalistisk med henblik på at sikre et transparent og reflektivt udgangspunkt for specialet.

3.1 DYNAMISKE DISKURSER FASTFRYSES I FORSKNINGENS NAVN

Diskurser er i sin natur dynamiske og konstant i forhandling og bevægelse. Når jeg i dette speciale har behov for at gøre dem til genstand for analyse, medfører det en stabiliseringsproces eller en fastfrysning af flydende masse. Under denne proces forenkles deres komplekse natur, og netop problematikken vedrørende forenkling anses som værende såvel et brud med, hvad teorien har beskrevet som, diskursernes kontingente eksistens som det første videnskabelige paradoks.

3.2 FORSKERSITUERING INFLUERER DEN VIRKELIGED, DER UNDERSØGES

Det næste paradoks beskriver, hvorledes jeg gennem min situering uundgåeligt vil influere den virkelighed, som dette speciale bliver medskaber af. I forlængelse heraf vil min forforståelse af den udvalgte empiri ligeledes understøtte frembringelsen af en kontekstuel funderet viden.

Som individ og som forsker er jeg indlejret i såvel diskurser som i en kulturel kontekst, der risikerer at placere egne selvfølgeligheder i en for mig blind vinkel. For at imødekomme dette, anvendes det poststrukturalistiske perspektiv som en styrkelse af min bevidsthed om at indtræde i forskerrollen i eksisterende og diskursivt konstruerede samfund.

De videnskabelige redskaber, som videnskabsteorien tilbyder, giver mig kompetence til at træde et skridt tilbage og opnå et samlet overblik over begrænsninger og diskursive indlejringer i egen forskningspraksis.

3.3 DENNE SANDHED ER IKKE SANDHEDEN

Resultater frembragt i dette speciale skal ikke opleves som en endegyldig sandhed, men som et af flere alternative forklaringer. Specialets udsigelseskraft øges dog gennem videnskabelige tiltag og teorier, der tilsammen vil fungere som valideringskriterier. Analysens konklusion bør i dette lys derfor forstås som et resultat af videnskabeligt funderede valg og fravalg foretaget i denne specifikke historiske periode og i denne specifikke kontekst præget af et Rigsfællesskab i forandring.

4. TEORETISK BIDRAG

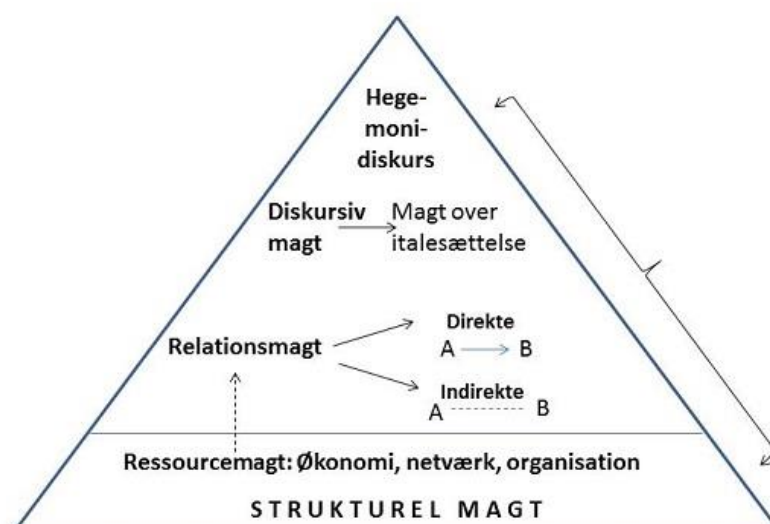
Følgende afsnit vil blotlægge den teori, som specialet tager sit afsæt fra. Indledningsvist vil Michels Foucaults begreb om magts immanens blive udfoldet, mens afsnittet rundes af med Alex Honneths teori om anerkendelse/krænkelse i den private-, den retslige- samt den solidariske sfære.

4.1 MAGTTEORI

I overensstemmelse med specialets poststrukturalistiske udgangspunkt findes det uundgåeligt at introducere magtbegrebet, som det er beskrevet af den franske filosof, Michel Foucault (1926-1984). ”Power is not something that can be possessed, it is not tangible, and it does not stand over and against something we might call freedom...” (Ball, 2013 s.30)

Michel Foucaults tolkning af magtbegrebet udsprang oprindeligt som en modreaktion på den dengang statiske forståelse af magt, der traditionelt blev beskrevet gennem termer såsom besiddelse, suverænitæt og kontrol. Foucaults forståelse og efterfølgende teoridannelse var mere dynamisk, og i stedet for at spørge til *hvem*, var han mere optaget af at spørge *hvordan* magten udøves. I Foucaults forståelse beskrives magten som et allestedsnærværende fænomen, der er integreret i samfundets strukturer, relationer og praksisser og påvirker alle aspekter af menneskelig adfærd og handlinger.

Magten opererer i det skjulte, hvor den påvirker, hvorledes vi tænker om os selv og andre, mens den synliggøres og udøves i sociale relationer i såkaldte individbårne spændingsfelter (Foucault, 1994). Nedenstående model visualiserer, hvorledes magthierarkier kan infiltrere hinanden:

Figur 1: Magtpyramiden i et moderne samfund

Foucault beskrev ydermere, at viden er det værktøj, som magten opererer gennem, hvorfor disse begreber ikke bør adskilles (Holloway et. al. 2024). Sagt på en anden måde; viden er lig med magt. Foucault anser magt som værende et grundvilkår for menneskelig initieret udvikling. Med Foucault i rygsækken bør man undersøge hvordan, den anvendes, og om denne anvendelse bygger på et udviklende eller destruerende sigte. Magtens legitimitet og eksistens afhænger af, hvorvidt magten opleves brugt eller misbrugt. Magt skal ikke forstås som et selvopretholdende fænomen men er afhængig af et stærkt fundament til at muliggøre og understøtte den, den proces, som Foucault beskrev som den omvendte suverænitetsmodel (Flohr & Jessen, 2024).

Paradoksalt nok var Foucault optaget af frihedsbegrebet snarere end af magtbegrebet, hvorfor jeg tolker hans teoretiske hensigt som værende en styrkelse af individets frihed. Dette gøres ved at minde os om, at det er muligt at udfordre eksisterende og undertrykkende værdihierarkier og magtstrukturer gennem modmagt (Foucault, 1994). I denne magtteori beskrives det ligeledes (1994), hvordan enhver social relation kan forstås som en magtkamp, hvorigennem mekanismer aktiveres med henblik på at nå sit fastsatte mål.

I relation til dette speciale anskues uddannelsespolitik dermed både som en mulig form, som magten kan antage, og en magtrelation med indbyggede magtkampe mellem skole og stat samt skole og individ (Ball, 2013). Af denne årsag findes det relevant at undersøge, hvorledes magten udøves i uddannelsespolitiske beslutningsprocesser, hvilke strategier der anvendes og hvorvidt denne anvendelse vurderes legitim.

4.2 ANERKENDELSESTEORI

I tillæg til Foucaults forståelse af magten som fænomen, findes det relevant at introducere Axel Honneths teori om anerkendelse. Anerkendelsesteorien er udsprunget fra den kritiske teori og udarbejdet som både et argumentationsapparat og en metodologisk strategi til at styrke individets kritiske stillingtagen af samfundets fordrejede forhold (Willig, 2006). Det er ifølge Honneth aktuelt at beskæftige sig med anerkendelse, idet det indeholder et individbåret og samfundsudviklende sigte.

Individets mulighed for at opnå succes afhænger nemlig af den anerkendelse, der kan komme til syne gennem en opbygningsproces i individet. Heri eksisterer gensidige anerkendelsesrelationer, der involverer såvel moralske konflikter som kampe i diverse sociale sfærer (Høilund & Juul, 2015).

Honneth sonderer mellem tre former for anerkendelse, der beskrives som kommunikative forudsætninger for individets vellykkede identitetsdannelse, det såkaldt 'gode liv' (Høilund & Juul, 2015). Disse anerkendelsesformer indeholder dog hver især et krænkelspotentiale, og det er i valget mellem at udøve *enten* anerkendelse *eller* krænkelser, at magten antages at eksistere.

Den første anerkendelsesform udspiller sig i den private sfære. Her praktiserer de nærmeste relationer tillid og ægte anerkendelse og bidrager på denne måde til individets oplevelse af følelsesmæssig opmærksomhed, der i vellykket form udvikler en grundlæggende selvtillid (Høilund og Juul, 2015). Den latente krænkelse, der udøves i denne sfære, er nedbrydelse af individets selvtillid gennem såkaldt kropslige krænkelse. Den største faktor for mén og fremtidige implikationer ligger ifølge Honneth ikke i fysiske overgreb men bevidstheden om mangel på anerkendelse fra de tætteste relationer (Høilund og Juul, 2015).

Den næste anerkendelsesform udspiller sig i den retslige sfære gennem individets oplevelse af at blive respekteret kognitivt, hvilket kan lede til udviklingen af selvrespekt. Anerkendelsen består i denne sfære i tildelingen af de universelle rettigheder, der behøves for at kunne agere som en ligeværdig samfundsborger. I denne sfære kan individet udleve sin uafhængighed af andre og anskue sig selv som værende et moralsk værdigt individ, der på denne baggrund har mulighed for at deltage i offentlige diskussionsrum (Willig, 2006).

Den latente krænkelse udøves i denne sfære i form af systematisk fratagelse af rettigheder, hvilket kan lede til social udelukkelse og har potentiale til at nedbryde individets selvrespekt. Denne sfære er kendetegnet ved at være påvirket af en historisk variabel, idet vurderingskriterierne for et moralsk tilregneligt individ, ifølge Honneth, ændres sideløbende med udviklingen indenfor lovgivning og rettigheder (Honneth, 2006).

Den tredje og sidste anerkendelsesform udspilles i den solidariske sfære, hvor individet gennem deltagelse i fællesskaber og oplevelsen af social værdsættelse kan udvikle selvværd. I denne proces er det essentielt for individet at opleve anerkendelse for sine særegne kvaliteter, som bidrager til samfundets reproduktion. Sker det modsatte, nemlig at individet oplever social nedværdigelse gennem stigmatisering, nedbrydes dette selvværd. Dette kan forekomme, når samfundets konstruerede værdihierarki rangerer visse overbevisninger og livsformer under andre, eller de opleves som værende mindreværdige eller mangelfulde. Dermed frarøves individet muligheden for at blive tillagt social værdi eller opnå social integration (Høilund & Juul, 2015).

De tre benævnte sfærer eksisterer som hinandens forudsætninger og er vilkåret for et fuldt integreret samfund (Willig, 2016).

Honneth påpeger dog i forlængelse af teorien ovenfor, at individet må anerkendes for det, som rækker ud over dets fysiske form, hvormed han introducerer begreberne synlighed og usynlighed (Høilund og Juul, 2015). Disse begreber beskriver, hvorledes man gennem eksempelvis lovgivning på uddannelsesområdet har muligheden for at fremhæve eller usynliggøre en minoritetsgruppe, hvormed disse findes relevante at inddrage i analysedelen i samspil med anerkendelsesteoriens begreber.

5. METODOLOGI

Indeværende kapitel vil indledningsvist blotlægge de metodiske overvejelser og valg, som har formet specialets empiriske grundlag. Indledningsvist præsenteres den valgte forskningsstrategi, hvorefter overvejelserne omkring dataudvælgelses samt databehandling vil blive udfoldet. Afslutningsvist vil de etiske overvejelser i kvalitativ forskning blive belyst.

5.1 METODE TRIANGULERING

Jeg har valgt at anvende en triangulerende tilgang med anvendelse af 6 dokumentanalyser, herunder en videoanalyse samt et semistruktureret interview.

Dette valg er truffet ud fra den erkendelse, at forskelligartede faktorer spiller ind på genstandsfeltet, hvorfor varierende kildetyper bør inddrages for at kvalitetssikre specialet. Disse vil blive belyst yderligere i næstkommende afsnit.

Metodetriangulering er kendetegnet ved, at der inddrages to eller flere metoder med henblik på at identificere empiriske lighedspunkter og bidrager med en nuanceret forståelse og styrket vidensindsamling, når der anvendes forskellige metoder til at undersøge det samme fænomen (Frederiksen, 2020).

I den poststrukturalistiske tilgang kan teori og metode ikke adskilles men opfattes i stedet uadskillelige (Hansen, 2014), hvorfor metodetriangulering giver mening at anvende i dette speciale.

5.2 ABDUKTIV FORSKNINGSTILGANG

Da dette speciale tager sit udgangspunkt i poststrukturalismens grundantagelse om, at viden er situeret, kontekstafhængig og ikke kan betegnes objektiv (Midtgaard, S. F, Nedergaard, P. 2022), findes den abduktive forskningstilgang velegnet. I den abduktive tilgang søges der at skabe innovative hypoteser eller slutninger ved at lade empiriske fund påvirke forskerens teoretiske forståelse. For delene ved at kombinere poststrukturalismen med den abduktive tilgangs er, at begge afviser fastlåste strukturer og åbner op for anvendelsen af eksplorative tilgange. Begge fordrer en iterativ undersøgelses-proces, hvor jeg som forsker løbende får mulighed for at revurdere mine tolkninger i lyset af dynamisk tilegnede indsigter. Begge tilgange hviler på en forståelse om, at den viden, jeg frembringer i dette speciale, ikke skal opfattes som værende definitiv men i højere grad en konstruktion skabt i en given kontekst og historisk periode, hvilket fordrer konstant refleksion og reformering af mine forståelser (Bryman, 2016).

5.3 CASESTUDIE

Dette speciale er udarbejdet gennem et casestudie ud fra Flyvbjergs beskrivelse af en commonsense tilgang til vidensproduktion som tilsiger en forståelse af casestudiet som en valid metode, der ikke er underlagt eller står i modsætning til de mere videnskabeligt anerkendte naturvidenskaber, men at den kvalitative tilgang komplimenterer den kvantitative og omvendt (Flyvbjerg).

5.4 FORSKERSITUERING

Med afsæt i den poststrukturalistiske videnskabstradition og med henblik på at udvise transparens, afklares og udfoldes mine metodiske overvejelser omkring forskersituering og dennes implikationer på specialet i indeværende afsnit.

Som subjekt og forsker er jeg underlagt diskursive og kulturelle indlejringer, ligesom jeg i dette speciale medvirker til konstruktionen af nye diskurser og selvfølgeligheder. Denne erkendelse udgør min epistemologiske forståelse og rammesætter min tilgang til specialets genstandsfelt.

I forlængelse af subjektets diskursive og kulturelle indlejring, anskuer Foucault vidensproduktion som værende indlejret i institutionelle magtrelationer, og forskersituering som en kritikbaseret metode til at belyse, hvorledes vidensproduktionen i dette speciale skabes og legitimeres.

Min forskersituering kan beskrives som normativ og indlejret i diskursen; folkeskolen bør ikke medvirke til diskrimination.

Som forsker er jeg bundet op af almenmenneskelige moralske forpligtelser om at bidrage til en ligeværdig eksistens, ligesom jeg besidder et samfundsmæssigt ansvar for at kaste lys på de dele af samfundet, der ikke fungerer og opstille alternative handlingsforslag, der kan imødekomme disse.

Mit udgangspunkt som studerende i læring og forandringsprocesser og tidligere professionsfaglige baggrund fra folkeskolen understreger et fagligt og moralsk ansvar om at bidrage til at udvikle folkets skole i en positiv retning. Med specialets fokus på magt/viden og anerkendelse, findes det ligeledes aktuelt at reflektere over, hvorledes jeg selv udøver den akademiske magt, jeg er blevet tildelt gennem min position som kandidatstuderende på Aalborg Universitet.

Jeg anvender dette speciale som en platform til at belyse det uddannelsespolitiske ansvar for at formidle nuanceret og korrekt viden om Grønland generelt og skabe ligeværdige betingelser for grønlandere i særdeleshed. Dette gøres blandt andet ved at inddrage DF's uddannelsespolitiske fokus såvel som det grønlandske perspektiv repræsenteret ved Aaja Chemnitz (IA). Hermed søger jeg at udvise både anerkendelse i processen ved at inddrage modstridende holdninger og ansvar for at producere viden, som taler fra et nuanceret, oplyst og hidtil underbelyst empirisk grundlag.

5.5 DOKUMENTANALYSE

Idet dokumentanalyse er særlig anvendelig til at fremanalysere synlig såvel som usynlig magt, der (re)konstrueres i sprogbrugen omkring dansk uddannelsespolitik, foruden afdækning af grundlæggende processer for udvikling af normer og praksisser i organisationer, etablering af og forandring i magtrelationer samt teknikker til magtudøvelse, er denne metode fundet relevant at anvende (Lynggaard, 2015).

Overordnet kan et dokument forstås som sprog fikseret i tekst og tid i en given historisk periode (Lynggaard, 2015). Begrebet fikseret skal ikke forstås på den måde, at dokumentet er fastlåst fra forandring, men i stedet at dokumentet er et udtryk for de diskursive valg, som blev foretaget på det specifikke tidspunkt.

Med henblik på at tydeliggøre specialets analytiske sigte, sondres der mellem varierende typer samt definitioner af dokumenter, idet der eksisterer en bred variation af disse såsom; mødereferater, personligt rettede breve, akademiske udgivelser, blogindlæg, hensigtserklæringer, rapporter, debatindlæg, policypapirer, transskriberede interviews, ligesom kampagner og videopræsentationer kan betegnes her som.

Fælles for dem er, at dokumenterne er konstrueret i en specifik kontekst med et ligeledes specifikt formål og afsender-modtagerforhold, hvilket tilsammen vil influere budskab og indhold, som må medregnes i det forskningsmæssige møde med trykte tekster og under interviews (Lynggaard, 2015).

5.5.1 KATEGORISERING AF DOKUMENTER

Dokumenter kategoriseres efter hvilke aktører, det cirkulerer blandt på et givent tidspunkt og kan enten betegnes som primære, sekundære eller tertiære (Lynggaard, 2015).

Denne inddeling har bidraget med at kortlægge de udvalgte dokumenters anvendelsesmulighed, idet kategoriseringen belyser afsender – modtagerforhold samt hvilken information, der stilles til rådighed (Lynggaard, 2015) og fremgår af tabel 1.

Under udarbejdelsen af kapitel seks og syv er der foretaget udvalgte nedslagspunkter i historien indenfor områderne; Rigsfællesskabets udvikling og uddannelsespolitiske tendenser og deres implikationer på den danske folkeskole, hvilke er funderet i min bearbejdning af såkaldt tertiære dokumenter såsom fagbøger, akademiske udgivelser mv. (Lynggaard, 2015).

Disse nedslag har til hensigt at bidrage med en overordnet forståelse af begivenhederne og agere som retningsgiver for den videre læsning og analysens konklusioner.

Dokumenttype	Kildetype	Afsender(e) og årstal	Titel	Omfang
Folkeskolens formålsparagraf	Sekundær	Børne- og undervisningsministeriet, 2006	<i>Folkeskolens formål</i>	1 side
Politisk aftalepapir Sekundært dokument	Sekundær	Finansministeriet, 30. januar 2019 På vegne af: Regeringen (Venstre Liberal Alliance Det Konservative Folkeparti) Socialdemokratiet Dansk Folkeparti, Radikale Venstre sam Socialistisk Folkeparti	”Øget faglighed og kvalitet pkt. 8 Kanonlister og styrket fokus på Rigsfællesskabet” i: <i>Aftale mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om Folkets skole: Faglighed, dannelse og frihed - justeringer af folkeskolen til en mere åben og fleksibel folkeskole</i>	17 sider
Politisk notat Sekundært dokument	Sekundær	Styrelsen for Undervisning og Kvalitet 15. marts 2021	<i>Kommissorium for kanonudvalg vedrørende Grønland og Færøerne i rigsfællesskabet</i>	2 sider
Kulturudspil Sekundært dokument	Sekundær	Dansk Folkeparti, april 2021	<i>Forsvar dansk kultur – et modsvar til identitetspolitikken</i>	20 sider
Formålsparagraffer for Artuarfik (folkeskolen)	Sekundær	Selvstyret, 2012, 2017(red.), 2021(red.)	<i>Selvstyrets lovebekendtgørelse af Inatsisartutlov om folkeskolen</i>	16 sider
Videopræsentation med tilhørende undervisningsmateriale Tertiært dokument	Tertiær	Grundskolens online læringsportal EMU	<i>Rigsfællesskabet – Grønland. Billedkunstner Konrad Nuka Godtfredsen lægger op til debat om Grønland, Danmark og rigsfællesskabet</i>	4 sider + video

Tabel 1: Præsentation af dokumenter

5.5.2 UDVÆLGELSESKRITERIER

I dette afsnit belyses de tre vigtigste metodiske argumenter for at lade de præsenterede dokumenter udgøre en overvejende del af specialets empiriske grundlag.

For det første kan dokumenterne bidrage med at afklare gennemreflekterede og -arbejdede teamtikker fra en specifik historisk, geografisk samt social kontekst, ligesom de kan åbne op for forståelsen af de bagvedliggende magtstrukturer og anerkendelsesstrategier, som blev anvendt hertil. For det andet er flere af dokumenterne artikulere af flere afsendere på samme tid. Dette kan bidrage med en forståelse af generelt anerkendte selvfølgeligheder på trods af forskellige værdihierakier inden for den uddannelsespolitiske arena.

For det tredje er hverken de politiske dokumenter eller undervisningsmaterialet udarbejdet på min foranledning men i stedet af afsender(e) samt de samfundsmæssige- og politiske forventninger til det givne område, hvilket styrker dokumenternes umiddelbare analytiske værdi.

I forlængelse heraf er dokumenterne valgt ud fra de 4 generelt anerkendte vurderingskriterier; autenticitet, troværdighed, repræsentativitet og mening (Scott, 1990), hvorfor relevansen og anvendelsesgraden for hvert af specialets dokumenter vil blive vurderet og udfoldet herfra.

I de to politiske dokumenter *Aftale mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti)*, *Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om Folkets skole: Faglighed, dannelse og frihed - justeringer af folkeskolen til en mere åben og fleksibel folkeskole* samt *Kommissorium for kanonudvalg vedrørende Grønland og Færøerne i rigsfællesskabet* fremstår autenticiteten som værende sikker, idet dokumenterne er fremskaffet via Styrelsen for Undervisning og Kvalitet og Børne- og Undervisningsministeriets hjemmesider. Troværdigheden vurderes pålidelig, idet det er muligt at forfølge de navngivne partiers ideologiske ståsted i forhold til uddannelsespolitik og dermed deres individuelle bias.

Begrebet repræsentativitet kan hjælpe med at vurdere, hvorvidt dokumentet belyser en tendens eller et enkeltfænomen. I dette tilfælde er der flere afsendere på dokumentet, hvorfor jeg tillader mig at konkludere, at ovenstående dokument repræsenterer en særlig tendens i den givne periode.

Det fjerde og sidste vurderingskriterie er mening, som omhandler sprogets klarhed. I og med, at det er et politisk aftalepapir og dermed en standardiseret skabelon udgivet af en troværdig myndighed, så fremstår sproget klart og letlæseligt.

Når de fire vurderingskriterier sammenholdes, så efterlader det en samlet opfattelse af dokumentet som værende særdeles anvendeligt til at analysere på.

I dokumentet *Forsvar dansk kultur- et modsvar til identitetspolitikken* fremstår autenticiteten ligeledes sikker, i det forsiden er behæftet med deres logo, som tydeligt præsenterer afsenderforholdet. I forhold til troværdighed er dokumentet selvsagt behæftet med politiske og ideologiske biases, hvilket analysen må tage højde for. Dokumentet kan derfor bidrage med at belyse bagvedliggende ideologier, som spiller ind på dansk uddannelsespolitik, idet Dansk Folkeparti var medvirkende til at udarbejde førnævnte aftalepapir.

Det kan diskuteres, hvorvidt kulturudspillet repræsenterer en generel tendens eller blot et enkeltfænomen. Uagtet dette findes det dog relevant at beskæftige sig med afsnittet, som vedrører kanonlister og styrket fokus på Rigsfællesskabet, da netop dette punkt var særligt vigtigt for DF (Bjørn, 2023) under udarbejdelsen af aftalepapiret og optræder derved repræsentativ for konteksten. Meningskriteriet kan kategoriseres som værende klart om end behæftet med betydelige identitetsmarkører, hvilket i sig selv er paradoksalt titlen taget i betragtning.

I *Folkeskolens formål* såvel som *Folkeskolens formål og grundlag* fremstår både autenticitet og troværdighed som værende sikker grundet afsenderforholdet, som er Børne- og Undervisningsministeriet samt Naalakkersuisut. Af denne årsag kan dokumenterne tolkes som repræsentative for den danske og den grønlandske regerings uddannelsespolitiske tilgang. Det meningsskabende element sikres af teksternes beskaffenhed, hvorfor sproget er behæftet med fagord, som bidrager med en delvis indsigt i uddannelsessystemet.

I dokumentet *Rigsfællesskabet – Grønland Billedkunstner Konrad Nuka Godtfredsen* vurderes autenticiteten ligeledes sikker, idet det er fremskaffet via den officielle undervisningsportal, EMU.

I det andet udvælgelseskriterie, som omhandler dokumentets troværdighed er det væsentligt at påpege, at i det det er et holdningsbaseret indlæg, som tilbyder et indblik i subjektets oplevelse af Rigsfællesskabet. For at styrke troværdigheden, må der i analysedelen tages højde for afsenderbias. Dokumentet er tilgængeligt på den førende undervisningsportal for grundskolen både i Danmark og Grønland, hvorfor man kan tillade sig at konkludere, at det er repræsentativt for det samlede udvalg, elever præsenteres for i Rigsfællesskabet. Det sidste kriterie i udvælgelsen af dokumenter som empirisk grundlag er det meningsskabende. I dette tilfælde findes sproget og dermed meningen letforståelig, hvilket kan hænge sammen med modtagergruppen.

Sammenlagt vurderes det, at de udvalgte dokumenter fremstår både troværdige og repræsentative, mens kulturudspillet fra DF hverken repræsenterer høj grad af troværdighed eller repræsentation. Dokumentets anvendelighed baserer sig derimod på de kvalitative indsigter i den uddannelsespolitiske ideologi, hvorfor det findes relevant at inddrage i empirien, som tilsammen danner grundlag for specialets analysedel.

5.6 INTERVIEWSTRUKTUR

Jeg har valgt at anvende det semistrukturerede interview i min dataindsamling, i det denne struktureringsgrad tillader såvel informanten som interviewerens at fravige formen og efterfølge spontane ytringer.

I modsætning til dokumentanalyserne har det semistrukturerede interview den kvalitative styrke, at det kan bidrage med informantens efterrefleksioner om de uddannelsespolitiske valg og fravalg, der er truffet gennem tiden samt bidrage med hendes nutidige perspektiver, der rækker frem til fremtiden i form af uddannelsespolitiske handlingsforslag.

Interviewguiden er i dette tilfælde fremsendt informanten på forhånd. Dette valg er truffet i samråd grundet ydre faktorer såsom begrænset tid til afholdelse af interviewet samt med henblik på at facilitere en samtale, hvor begge parter bliver tilgodeset. Informanten skal på begrænset tid have mulighed for at komme omkring sine synspunkter, mens interviewerens skal have mulighed for at afdække relevante områder i henhold til specialets problemformulering (Kvale og Brinkmann, 2015).

Interviewguiden er blevet udarbejdet primært ud fra Foucaults magtteori samt ud fra informantens erfaringsmæssige- og politiske betragtninger på uddannelsespolitikken, mens tegn på Honneths anerkendelsesteori er blevet fremanalyseret efterfølgende. Undervejs i udarbejdelsen blev relevante forskningsspørgsmål gjort operationaliserbare til interviewspørgsmål, der i sin helhed har medvirket til at sikre en nuanceret og teoretisk funderet dataindsamling.

5.6.1 UDVÆLGELSESKRITERIER

Jeg har valgt at anvende en ikke-anonymiseret informant i form af Aaja Chemnitz, folketingsmedlem fra Inuit Ataqatigiit (IA). Foruden meritterne beskrevet i tabellen nedenfor er det fundet relevant at inddrage netop denne informant, idet hun har anvendt sin position til at italesætte behovet for at sætte ind på folkeskoleniveau, hvis man ønsker at nedbringe diskrimination mod grønlandere. Vidensproduktionen til specialet vil dermed være foranlediget af et samspil mellem informantens politiske og forskerens akademiske agenda som af den aktuelle samfundsmæssige debat og efterspørgsel, som ligeledes må medtænkes i den efterfølgende analytiske bearbejdning.

Informantens uddannelsesniveau	Executive MBA v. Columbia Business School, 2024 M. Sc. Administration v. Ilisimatusarfik, 1998-2004
Informantens parlamentariske karriere	Formand for Grønlandsudvalget, 2024 Næstformand Arktisk Delegation, 2024 Folketingsmedlem (Inuit Ataqatigiit) 18. juni 2015 Medlem af Grønlands Landsting, 2014-2018
Informantens beskæftigelse	Formand for Landsrådet Børn, 2012-2015 Børneordfører, Inuit Ataqatigiit, 2012-2015 Formand Det Nationale Menneskerettighedsråd, Grønland 2014 Bestyrelsesformand Bedre Børneliv, 2008-2012 Associeret ekspert, FN, New York, 2006-2007
Informantens tildelte priser	Det grønne Venstres Ligestillingspris, Ebba Strange-prisen, 2025 Red Barnet Danmark, Børns Rettighedspris, 2013

Tabel 2: Præsentation af informant

Informanten udtaler sig i kraft af sin position som medlem af Folketinget, hvorfor denne position er vurderet som den primære afsender. Poststrukturalismen tilsiger dog, at vi alle er situerede, hvorfor det er forventeligt, at besvarelser vil blive influeret af informantens personlige erfaringer. Det er derfor væsentligt, at jeg i min bearbejdning af interviewet tydeliggør, hvilken position jeg tolker, at informanten udtaler sig fra.

Førnævnte empiriske dataindsamling og bearbejdning vil sammenholdt med udvalgt State of the Art samt en kort indflyvning i såvel Rigsfællesskabets historie samt uddannelsesområdets udvikling tilsammen forme en syntese, der kan pege på konkrete uddannelsespolitiske tiltag og herigennem søge at afklare i hvilket omfang disse har bidraget til unuanceret vidensproduktion og diskrimination.

5.7 LÆSESTRATEGISK TILGANG

Jævnfør foregående afsnit kan jeg som forsker inden for det poststrukturalistiske felt ikke frigøre mig fra at være situeret i tid og sted, hvorfor min tekstlæsning nødvendigvis bliver influeret herfra.

I tillæg hertil læser jeg teksterne ud fra en Foucaultsk tilgang, hvor magt, viden og diskurser konstruerer det, som af flertallet opleves sandt, subjektivt og normalt.

I dette speciale vil jeg læse teksterne med ud fra Kenneth Mølbjerg Jørgensens undersøgende og historiserende tilgang med henblik på at afdække, hvorledes teksten konstruerer viden og hvilke positioner, der tales og etableres viden fra (Jørgensen, 2006). Ydermere er det væsentligt at belyse, hvorledes viden anvendes til at fremme visse narrativer eller hæmme andre.

I forlængelse heraf findes det relevant at undersøge, hvorledes teksten konstruerer subjektet, og hvilke implikationer det kan få på individets måde at forstå sig selv og sin rolle i samfundet ligesom det kan påvirke majoritetens forståelse af minoriteten, i dette tilfælde danskeres forståelse af grønlændere.

Det er ligeledes essentielt at undersøge, hvilke tiltag afsenderne anvender til at legitimere deres beslutninger. Denne læsning vil bidrage til at gennemføre en dekonstruktion samt en kritisk intervention af tekstens selvfølgeligheder.

Axel Honneths anerkendelsesteori udspringer af kritisk teori af 3. generation, hvor formålet er at emancipere det mulige fra det eksisterende med det formål at frigøre bevidstheden fra eksisterende magtforhold (Nielsen, 2020). Dette fordrer, at jeg udfører en kritisk læsning af teksterne, hvor mulige krænkelse afdækkes i relationen mellem individ og myndighed i den private, den retslige- og den solidariske sfære (Honneth, 2003).

5.8 ANALYSESTRATEGISK TILGANG

At gennemføre dokumentanalyser forudsætter en vis systematik i læsningen af disse samt ligeledes at udvise transparens herom (Lynggaard, 2015).

Med specialets poststrukturalistiske afsæt in mente anvendes den friktionelle eklektiske analysestrategi (Husted & Pors, 2021), idet den tillader mig at botanisere i mine udvalgte teorier og begrebers forskelligheder, åbne op for alternative læsninger af det empiriske materiale og lade disse udpege hinandens forskelligartede analytiske pointer og blinde punkter (Husted & Pors, 2021).

Hermed synliggøres det spændingsfelt, som de forskellige læsninger eksisterer i, og hvad der i virkeligheden er på spil i materialet. Det er nemlig ikke i konsensus men i konflikten af modstridende læsninger, de finder deres udsigelseskraft (Husted & Pors, 2021).

I dette tilfælde vil Axel Honneths anerkendelsesteori spille bold op ad Michel Foucaults magtteori, hvormed det søges at udlede nye erkendelser. Disse erkendelser vil blive ligeledes blive sammenholdt med udviklingen inden for uddannelsespolitik, herunder medborgerskab som fænomen, som det er beskrevet i kapitel 7.

Denne analytiske proces fordrer en dynamisk bevægelse mellem hypotetisk-induktiv samt analytisk-deduktiv tilgang, hvor der eksisterer et vekslende fokus mellem det empiriske indhold og de teoretiske begrebsverdener og disses forskelligheder.

Både poststrukturalismen og kritisk teori vægter det historiske perspektiv. Foucault anskuer historien som et udtryk for kontingens og brud med en række skiftende magtudøvelser og -formationer (Jørgensen, 2006). Der er altså ikke tale om nogen lineær udviklingsproces, men en dynamisk bevægelse, hvor det er magtens immanens, der muliggør modmagt og dermed forandringspotentialer. Uddannelsespolitiske forandringer er dermed ikke givet på forhånd men er afhængig af magtanvendelse med en lighedsskabende disciplinering for øje.

I modsætning hertil betragter Honneth historien som værende én løbende kamp for institutionernes anerkendelse. Samfundet bevæger sig gradvist mod mere frihed og lighed i takt med at førnævnte individbårne kampe vindes eller tabes (Honneth, 2006), hvormed institutionens betydning nedtones.

På baggrund af ovenstående videnskabsteoretiske friktioner er den analytiske hensigt at blotlægge uhensigtsmæssige magtstrukturer gennem kritisk intervention (Midtgaard & Nedergaard, 2022) i dansk uddannelsespolitik, og med den kritisk/emanciperende erkendelsesinteresse at frisætte det mulige fra det virkelige (Nielsen, 2020) samt opstille normative idealer for institutionens beskyttelse af individet.

5.9 ETIK I KVALITATIVE STUDIER

Da dette speciale gennemføres i en kvalitativ forskningstradition, indebærer det ifølge Svend Brinkmann et komplekst forhold mellem det, han betegner som ”det etiske potentiale på den ene side og etiske problematikker på den anden” (Brinkmann, 2025 s. 591).

Blandt andet det faktum, at man i denne tradition placerer private ytringer i en offentlig arena. Om end dette unægtelig er et etisk dilemma er det i lige så høj grad et potentiale, i det der herigennem åbnes op for at lade en repræsentant for tidligere marginaliserede stemmer blive hørt.

Der ydes så at sige et kvalitativt bidrag med hidtil ukendte perspektiver med henblik på forandring af folkeskolen som socialt fællesskaber (Stormhøj, 2006).

Dette ligger i forlængelse til formålet med samfundsvidenskabelig forsknings mission og eksistensberettigelse, som igennem en socialfilosofisk etisk er blevet beskrevet som værende ”at hjælpe mennesker og fællesskaber til at blomstre (Christians, 2005, s. 151).

Ovenstående indsigter bidrager med en forståelse af forskning som praksis som værende etisk begrundet. I forskning kan det dog være vanskeligt at vurdere, hvorvidt de værdier, som ens forskning bygger på, er af etisk eller erkendelsesmæssig karakter. Når begge værdier spiller ind eksempelvis ved vurdering af objektivitet, gyldighed, transparens mv. og ikke kan realiseres sideløbende, afsløres de etiske dilemmaer (Brinkmann, 2025).

Videnskabelige standarder og forskningens overordnede interesse på den ene side og hensynet til informanten på den anden repræsenterer dansen mellem de såkaldte mikroetiske med de makroetiske problematikker.

I dette speciale interviewes en folketingspolitiker, der er velkendt med interviewformen, funderet i sin egen politiske agenda og ved, hvad det indebærer at udtale sig offentligt.

På den anden side påpeger den poststrukturalistiske forskningstilgang, at informanten er indlejret i hendes etniske og kulturelle ophav og erfaringsbillede, hvorfor der må udvises såvel opmærksomhed som sensitivitet omkring dette i behandling og analysen af interviewet.

Følgende inddelinger vil belyse, hvorledes etik har været indtænkt i forskningsprocessens syv stadier (Kvale & Brinkmann, 2015).

TEMATIK

Dette speciale taler ind i en aktuel og værdiladet samfundsdebat, hvor årtiers historie evalueres både på individ-, samfunds- og mellemstatsligt niveau. Med dette speciale ønskes der at bidrage med videnskabelighed på det uddannelsespolitiske område, som findes underbelyst i denne sammenhæng med det sigte at ændre grønlænderes sociale vilkår. Jeg har undervejs i processen været opmærksom på den aktuelle kontekst, som min forskning taler ind i, både på et makroetisk niveau såvel som på det mikroetiske, hvilket vil blive tydeliggjort i de efterfølgende faser.

DESIGN

Human- og samfundsvidenskabernes eksistensberettigelse er som tidligere nævnt knyttet til formålet om at gøde jorden hvorfra individer og fællesskabet kan blomstre. Dette speciales gødning består i et reelt ønske om at bidrage til positiv forandring for en minoritetsgruppe. Dette sigte kan gennemføre dette ved at lade det empiriske grundlag bestå af uddannelsespolitiske dokumenter, hvor individers subjektive oplevelser ikke vil blive udstillet. Det semistrukturerede interview vil dog bidrage med et subjektivt -om end politisk- perspektiv.

DATAGENERERING

Ved det semistrukturerede interview aftalte jeg i samråd med informanten at sende mine spørgsmål på forhånd, således at informanten kunne forberede sig og tilpasse sine svar. Det semistrukturerede interview tillader dog fleksibilitet til at afvige fra disse, således at informantens spontane ytringer og indsigelser kan forfølges og udfoldes. Fordelen ved at interviewe en offentlig person, i dette tilfælde en folketingspolitiker, er at de er bekendte med interviewformen.

TRANSSKRIBERING

Microsoft Office Teams (Teams) er blevet anvendt til at gennemføre det semistrukturerede interview, idet programmet tilbyder øget fleksibilitet med henblik på at imødekomme informantens kalender samt sikre, at geografisk placering ikke måtte blive en hindrende faktor for deltagelse. Optage- samt transskriberingsfunktionen var ligeledes årsag til valg af Teams som interviewprogram, idet programmet indeholder tekniske funktioner, som effektiviserer processen, blandt andet ved at frasortere sproglige fyldord. Der kan dog opstå fejl i transskriberingsprocessen, hvorfor transskriberingerne manuelt blev gennemgået for fejl og mangler såsom onomatopoietikons med henblik på at sikre en tekst, som fremstår både loyal mod informantens udtalelser og læsevenlig.

ANALYSE

Da specialets empiri ikke er afhængig af anonymisering, er der ikke oplagte etiske faldgruber i denne del af processen. Dokumentanalyserne samt det semistrukturerede interview med en politiker, der udtaler sig som dette, muliggør såvel en dekonstruktion samt en kritisk analyse. Informanten har dog- som altid- mulighed for at trække sit samtykke tilbage.

RAPPORTERING

Som tidligere beskrevet er anonymisering ikke en del af dette speciale, idet informanten udtaler sig som politiker og dermed en offentlig kendt person. Dette bevirker imidlertid, at alle udtalelser kan spores tilbage til informanten, hvilket igen kræver en særlig sensitivitet fra min side, således at jeg sikrer, at informantens udtalelser gengives og fortolkes korrekt i såvel specialet som i eventuelle udgivelser på baggrund heraf.

6.KOLONISERING OG MODERNISERING

Følgende kapitel vil bidrage med et overordnet indblik i koloniserings- samt moderniseringsproces af det grønlandske samfund, herunder de historiske politiske beslutninger i moderne tid såsom indførsel af Hjemmestyreloven og Selvstyret samt hjemtagelsen af Uddannelsespolitikken, ligesom den aktuelle samfundsdebat, som pågår i Danmark såvel som i Grønland vil blive udfoldet.

6.1 DANSK MARGINALISERING AF KRITISKE DISKURSER

Det Arktiske territorie er et særdeles attraktivt geopolitisk område anno 2025, hvor stormagterne kæmper om at opnå indflydelse. Klimaforandringerne forventes at åbne op for nye sejlruiter, som giver adgang til uudnyttede ressourcer såsom olie, gas, fisk og sjældne jordarter.

Tilbage i 1950'erne var området også eftertragtet. I denne periode udrullede den danske regering reformer på tværs af landet. Heriblandt de såkaldte eksperimentbørn, som alene blev sendt til Danmark, opsætningen af spiraler hos børn og unge piger uden samtykke mv. Paradoksalt nok gennemførtes disse reformer sideløbende med, at De Forenede Nationer (FN) udstedte særbeskyttelse til oprindelige folk.

Ovenstående reformer blev i offentligheden begrundet i menneskelige hensyn, men bogen "Imperiets børn" af Anne Kirstine Herman belyser gennem dokumentanalyser og mundtlige overleveringer fra de få, som er tilbage til at fortælle om deres oplevelser, hvorledes disse moderniseringsprocesser i stedet stammede fra et geopolitisk ønske om at fastholde retten til Grønland overfor resten af verden (Herman, 2021).

Dette opnåede man blandt andet ved Landsrådsmødet i Grønland d. 8. september 1952, hvor formanden for Landsrådet, den danske jurist og embedsmand, Poul Hugo Lundsteen, af Hans Hedtoft i forbindelse med vedtagelsen af den nye Grundlovsændring var blevet pålagt at få Landsrådet til at stemme for lovforslaget om at ændre Grønlands status fra koloni til amt samt indlemme 2 repræsentanter fra Landstinget i det danske parlament, Rigsdagen (Herman, 2021).

På Landsrådsmødet opnåedes der ikke enighed, idet der blandt de grønlandske medlemmer eksisterede to fløje; en dansksindet fløj og en, som ønskede at rense inuitkulturen for danskhed.

Man ønskede egentlig betænkningstid i begge fløje, men da dette ifølge Landsrådsformanden ikke var muligt, afsluttedes mødet uafklaret. Allerede dagen efter, d. 9. september 1952 var der imidlertid enighed om at acceptere forslaget. Hvorledes processen frem til denne enighed var foregået, vides dog ikke, da der ikke blev ført referat fra dette hemmeligholdte møde. I beslutningsprocessen

omkring at indlemme Grønland som et amt ved vi nu, at Landsrådet bevidst blev vildledt med udsigt til både medbestemmelse og ligestilling.

Formanden kunne have informeret rådet om, at med oprettelsen af FN i 1945 havde Grønland som koloni per automatik ret til fuldstændig selvbestemmelse og havde dermed ikke behov for repræsentanter i Rigsdagen. Hans Hedtoft havde dog på forhånd i et hemmeligstemplet dokument pålagt Landsrådsformanden tavshed om denne detalje, idet denne strategi konfliktede med det danske ønske om at undgå at miste sin meget attraktive koloni.

Hedtoft forklarede Landsrådsformanden, hvorledes Regeringen havde rådført sig omkring denne manøvre ved 2 juraprofessorer, hvoraf den højst anerkendte folkeretslige jurist, Alf Ross, havde modsat sig. Han havde pointeret overfor Hedtoft, at grundet FN pagtens kapitel 73 var Danmark forpligtet til at fremme selvstyre med henblik på uafhængighed i Grønland.

Denne juridiske vurdering havde Regeringen valgt at ignorere, og efter det hemmelige Landsrådsmøde d. 9. september var Grønland de facto en kamufleret dansk koloni (Herman, 2021).

6.2 HJEMMESTYRE

Grønland blev koloniseret, da Hans Egede i 1721 trådte i land med et ønske om at missionere samt kolonisere Verdens største ø. Afkoloniseringsprocessen har, som det foregående afsnit antyder, været præget af forskellige faser og metoder. Det første reelle skridt henimod dette blev imidlertid taget med vedtagelsen af Hjemmestyret i 1979, hvor Grønland afstod sin status som amt og overgik til ligestillet nation i Rigsfællesskabet.

Inden dette havde moderniseringsprocessen med Grønlandskommisionen i spidsen fremsat 8 udviklingspunkter for Grønland. Hovedlinjerne bag dette var at modernisere det traditionelle grønlandske fiskeri med private danske erhvervsfiskere som læremestre samt udbygge den ikkeeksisterende infrastruktur (Sørensen, 2020).

Udslagsgivende for vedtagelsen af Hjemmestyreloven blev, da landet i 1972 måtte følge med Danmark ind i EF, på trods af en overvældende modstand i Grønland på 70%. Dette blev startskuddet til at etablere et rent grønlandsk udvalgt, efterfulgt af Hjemmestyrekommisionen (1975-1979). I denne periode udsprang to politiske partier fra Siumut, nemlig Inuit Ataqatigiit, der ønskede at indføre selvstyre samt det mere liberale parti Atassut, der vægtede samhørigheden med Danmark i højere grad (Sørensen, 2020).

6.3 SELVSTYRE

Grønlandskommisionen fremsatte Selvstyreloven til folkeafstemning i november 2008. Her blev den vedtaget med en majoritet af stemmerne på 76% og trådte i kraft på Grønlands nationaldag d. 21. juni 2009 efter vedtagelse i såvel Folketinget som Landstinget.

Selvstyret adskiller sig på to afgørende områder fra Hjemmestyret; for det første anerkendes grønlandere som et folk i folkeretlig forstand med ret til selvstændighed, når dette ønskes.

For det andet overdrages ejendomsretten af ressourcer og råstoffer til Selvstyret. Udenrigs-, forsvars- samt sikkerhedspolitik varetages fortsat af den danske regering (Sørensen, 2020).

Den grønlandske regering, som varetager Selvstyret kendes i dag som Naalakkersuisut.

6.4 HJEMTAGELSE AF UDDANNELSESOMRÅDET

Hjemmestyret hjemtog det uddannelsespolitiske ansvarsområde og udgifterne hertil i 1980, og siden da har man fokuseret på at højne kvaliteten af de undervisningstilbud, som udbydes i Grønland. Politisk set bliver uddannelse nemlig opfattet som en hel central nøgle til at opnå selvstændighed (Lennart & Demant-Poort, 2021).

Det grønlandske uddannelsessystem har dog ikke formået at hæve kvaliteten, hvilket i 2025 oprettholder en efterspørgsel på udenlandsk arbejdskraft i det grønlandske samfund, og ønsket om selvstændighed synes at være sparket til hjørne efter det nyligt overståede valg til Naalakkersuisut.

I studiet *Uddannelse- nøglen til Grønlands fremtid* afdækker ph. d. Midtlarak Møller-Lennart fra Grønlands Børnerettigheds Institution samt ph. d. Lars Demant-Poort fra Grønlands Universitet udviklingen i det grønlandske uddannelsessystem fra jæger-fanger samfundet til nutiden og undersøger, hvorfor det endnu ikke er lykkedes at komme op på det ønskede uddannelsesniveau.

Inden koloniseringen i 1721 var uddannelsen uformel og blev videregivet mundtligt via mesterlæreprincippet. Kirken og skolen var knyttet sammen fra 1721, hvor man underviste i løsning på grønlandske med det formål at udbrede kristendommen. Først i 1950'erne blev ansvaret for uddannelse flyttet til Indenrigsministeriet og det danske sprog blev opprioriteret.

Modernisering- og industrialiseringsprocessen i denne periode tydeliggjorde vigtigheden af formel uddannelse, men først ved hjemtagelsen i 1980 fik uddannelsesområdet rigtig den politiske og økonomiske opmærksomhed, som var nødvendig. 1980'erne og 1990'ernes folkeskole byggede på den danske skolelov, indtil man i 2002 introducerede det grønlandske modsvar, Atuarfitsialak – den gode skole, som var udviklet af og funderet i grønlandske værdier og intentioner.

De to forskere konkluderer i deres undersøgelse på baggrund af resultater fra de sidste to årtier, at Atuarfitsialak ikke har formået at skabe det nødvendige faglige niveau, som kunne muliggøre social mobilitet.

Dette ses blandt andet ved, at for en stor del af befolkningen gælder det, at grundskolen er højeste uddannelsesniveau. Ifølge forskernes fremskrivninger ventes denne tendens at falde fra 60-41% i 2040. Spørgsmålet er imidlertid, om dette er nok til at vende udviklingen? (Lennart & Demant-Poort, 2021).

6.5 DEN AKTUELLE SAMFUNDSDEBAT

Som Foucault udtrykker det, er alle og dermed også de politikere, der vedtager uddannelsespolitiske beslutninger, både underlagt og medskaber af diskursive og kulturelle indlejringer. Med dette in mente mener jeg ikke, at mit speciale kan optræde fyldestgørende uden at adressere de tematikker, som optræder i den aktuelle samfundsdebat.

I 2022 publicerede DR lyd podcasten *Spiralkampagnen*, som afdækkede, hvorledes danske læger i 1960'erne og 70'erne opsatte spiraler på 4500 helt unge grønlandske piger, mange af dem uden samtykke, med det formål til at regulere befolkningstilvæksten.

Da Grønland i 1952 overgik til at være amt, blev grønlændernes rettigheder ligestillet med de danskes, og dette krævede investeringer på tværs i hele det grønlandske samfund. Derfor bekymrede den betydelige vækst i levendefødte børn op igennem 1960'erne den danske regering, da dette jo ville medføre betydelige omkostninger (DR, 2022).

Der var naturligvis også sundhedsmæssige bekymringer, som kunne forklare nogle af opsætningerne, men mange af pigerne var, ifølge dem selv, ikke seksuelt aktive, eller forstod konsekvenserne ved at indgrebet, da spiralen blev opsat. En del af de dengang unge piger har sagsøgt den danske stat for at bryde deres menneskerettigheder.

I kølvandet af dette nedsattes en kommission af Sundhedsministeren og Naalakkersuisoq for Sundhed med henblik på at belyse omfanget af kampagnen. Denne proces er endnu ikke afklaret, idet kommissionen først ventes at færdiggøre deres undersøgelse ultimo 2025.

Daværende Landsrådsformand Mute B. Egede har dog allerede udtalt, at han mener, at der er tale om et decideret folkemord, idet Spiralkampagnen førte til en reduktion i befolkningstilvæksten på

50% efter kampagnens iværksættelse og dermed har haft betydning helt op i nutidens grønlandske samfund (Arndt, 2024).

I 1951 besluttede den danske stat at tvangssende børn til Danmark med det formål at skabe såkaldt "elite-grønlændere" efter danske standarder. Disse børn oplevede at blive revet væk fra deres familier i en tidlig alder, og de, der returnerede til Grønland, oplevede ikke at passe ind i det grønlandske samfund længere. Statsminister Mette Frederiksen en undskyldning til de berørte børn og familier i 2022, mens staten har udbetalt erstatning til ofrene (Sørensen, 2022).

De berørte af Spiralkampagnen har offentligt udtrykt sin undren og kritik af den manglende undskyldning eller anerkendelse i deres sag.

Med Foucault og Honneths teoriapparat er det interessant at observere, hvorledes der nu bliver stillet kritiske spørgsmål til den magtudøvelse, som vildledte både den grønlandske og danske befolkning. Magtudøvelsen anses ikke længere for at være legitim, hvorfor man blandt andet ser Institut for Menneskerettigheder gå ind i sagen.

Man kræver, at det grønlandske folk anerkendes som et oprindeligt folk og på individplan kropsligt, retsligt og solidarisk (Honneth, 2003), mens der også er stemmer, som tager kampagnen i forvar og gennem moddiskurser hævder, at "det var en anden tid", og at den udelukkende blev gennemført ud fra menneskelige hensyn.

Med en poststrukturalistisk tilgang er det essentielt at pointere, at der var alternativer, som datidens politikere kunne have benyttet sig af. Man kunne have anvendt sin magt på en udviklende og legitim måde, hvor man både beskyttede det enkelte individ og samtidig tog vare på samfundets behov.

Denne betragtning er væsentlig at belyse og italesætte, når historiske problemstillinger evalueres i nutiden, således at debatten nuanceres og vi som samfund kan øve os i at håndtere menneskelige problematikker fremadrettet.

7. UDDANNELSESPOLITISKE AFTRYK PÅ FOLKETS SKOLE

Følgende kapitel vil bidrage med 4 udvalgte nedslagspunkter i udviklingen af dansk uddannelsespolitik; folkeskolen som værdipolitisk kamparena, evidensbaseret skolepolitik? Medborgerskabets udvikling samt fra curriculum til pædagogisk praksis. Disse nedslagspunkter vil tilsammen forme et overblik over, hvorledes formålet med at drive skole har forandret sig gennem tiden, og hvorledes den politiske dagsorden har haft direkte indflydelse herpå.

7.1 FOLKESKOLEN SOM VÆRDIPOLITISK KAMPARENA

Det er ikke uden grund, at diskussionen om folkeskolen indtager en central rolle i den samfundspolitiske værdidebat, idet begge dele afspejler centrale forestillinger om forholdet mellem samfundsudvikling, politiske interesser og pædagogiske idealer. Dermed bliver folkeskolen også et kompas, som angiver retningen for de skiftende politiske rationaler. (Degn et al. 2018 s. 16).

Skiftende og konkurrerende politiske og pædagogiske visioner har gennem tiden formet folkeskolens formål og dannelsesforestillinger, hvorfor det følgende afsnit kort introducerer de herskende tendenser i den danske folkeskole fra 1960'erne og frem til årtusindeskiftet.

Den Blå Betænkning fra 1960 placerede børnenes personlighedsdannelse og karakterdannelsen, den foran kundskabstilegnelsen. Denne reformpædagogiske og barncentrerede pædagogik havde til hensigt at udvikle barnets iboende evner, hvorfor undervisningsmaterialer skulle tilpasses denne.

I 1970'erne blev skolen et spejl for det omkringliggende samfunds problematikker og fremet som et socialt fællesskab, hvori der blev samarbejdet og forhandlet på baggrund i demokratiske værdier. Skolen opfattes ikke længere som folkets eller barnets, men samfundet, hvorfor kritisk stillingtagen var særligt efterspurgt og skolen indrettet til at fremme dette (Degn et al. 2018).

Bertel Haarder iværksatte i 1980'erne et opgør med den formale og samfundskritiske dannelses-tænkning, og placerede fokus tilbage på faglige mål og et materialistisk dannelsessyn. New Public Management-bølgen skyldede ind over folkeskolen, hvor mål- og rammestyring erstattede detailstyring, frit skolevalg blev indført, decentralisering og brugerindflydelse blev prioriteret, mens skolen som organisation var markedsorienteret (degn et al. 2018).

I 1990'erne var folkeskolen præget af et personlighedsorienteret fokus, hvilket blandt andet sås med indførslen af begrebet undervisningsdifferentiering i 1993-loven. Der skulle altså igen findes plads til individets forskelle og behov i skolen. Samtidig med dette individrettede fokus, blev formålet for

skolen formuleret omkring erhvervslivets konkurrenceevne. Kompetencer skulle nu være afstemt i forhold til arbejdsmarkedet og samfundets behov (Degn et al. 2018).

Fra 2001 og frem fulgte en periode præget af globalisering og konkurrenceevne med OECD's nye sammenligningssystem; PISA-undersøgelserne, der havde til formål at kortlægge skolers individuelle resultater og landes samlede placering. I denne periode blev den formale del af dannelsesperspektivet nedprioriteret som følge af den materialistiske forståelse, der bredte sig (Degn et al. 2018).

7.2 EVIDENSBASERET SKOLEPOLITIK?

I kølvandet af OECD's PISA-målinger i begyndelsen af nullerne, konkluderede OECD, at Danmark, grundet den decentrale styring, manglede nationale strategier for uddannelsesforskning og implementering heraf i den danske folkeskole.

Dette kritikpunkt blev forsøgt imødekommet med folkeskolereformen af 2013, hvor Et Forum for Koordination af Uddannelsesforskningen blev nedsat.

Det skulle være lettere at måle effekterne af de uddannelsespolitiske indsatser.

De danske resultater skulle gennem standardisering kunne sammenlignes med de andre europæiske landes, foruden at "... kvalificere politikeres, lederes og fagprofessionelles beslutninger på en sådan måde, at der kunne høstes lavt hængende frugter i form af øget effektivitet" (Dorf, 2018 s. 82).

I udgivelsen *Skolepolitik og undervisningskvalitet i Danmark* henvises der til Robert E. Slavin, som i 2002 kastede lys på det faktum, at uddannelse i modsætning til medicin, teknologi eller landbrug historisk set ikke har været funderet i forskning men i det, Slavin kalder modestrømninger, som jeg i dette tilfælde oversætter til værdipolitik.

Der henvises ligeledes til Hargreaves, der i 1996 pointerede, at evidensbaseret undervisning er en udfordret praksis i den danske folkeskole, idet forskning ikke er en integreret del af læreruddannelsen (Dorf, 2018).

Uden at bevæge mig dybere ind i denne specifikke diskussion i dette speciale, vil jeg kort redegøre for 2 forståelser af den politiske proces, hentet fra ny-institutionalistisk teori.

Den første tænkning udfordrede 1980'ernes herskende tænkning omkring politik sammenfattet i 5 grundantagelser udarbejdet af empiriske studier af institutioners virkemåde (Dorf, 2018) s. 84;

1. Politik afspejler forhold i de samfundsmæssige omgivelser
2. Politik udtrykker summen (det aggregerede resultat) af individuel adfærd
3. Politisk handling er udtryk for kalkulerede (egen) interesser
4. Politik forstås som funktionel i forhold til den historisk- samfundsmæssige udvikling
5. Politik drejer sig om at træffe beslutninger og fordele ressourcer

I 1990 fulgte Cuban op med at beskrive hvorledes samfundsmæssige værdikonflikter ofte er indlejret i folkeskolens virkelighed på forhånd. Han uddyber med en beskrivelse af folkeskolen som politisk arena for grundlæggende samfundsproblematikker, der ikke umiddelbart findes en politisk løsning på.

Dermed kan det diskuteres, hvorvidt folkeskolens primære opgave er at løse pædagogiske udfordringer eller førnævnte samfundsudfordringer. "Skolepolitikens overordnede mål er derfor flertydige og konfliktfyldte og når ofte ikke frem til praktisk realisering af de udtrykte politiske intentioner" (Dorf, 2018 s.85).

Dorf understreger ligeledes, at desto større grad af samfundsmæssig ulighed, desto mindre kan uddannelsespolitikken forudsættes at være hensigtsmæssig for alle. I tillæg hertil har nyere undersøgelser konkluderet, at politikeres tolkning af evidens baseres på deres forudgående (værdipolitiske) holdninger, hvorfor tanken om en evidensbaserede uddannelsespolitik kan udfordres (Dorf, 2018).

7.3 MEDBORGERSKABETS UDVIKLING

Med den stigende målsætning om at sikre folkeskolens konkurrenceevne på det globaliserede verdensmarkeds betingelser, er medborgerskab og sammenhængskraft blevet midlet hertil.

Uddannelsespolitik er bygget op omkring såvel deskriptive som normative principper, idet den beskriver verden, som den er, og verden som den bør være. I denne syntese er idéer om demokratiseringsprocesser og forestillingen om medborgerskab opstået

Betingelserne for disse synes dog at have ændret sig som følge af ændringer i det politiske systems funktionsmåde samt en voksende økonomisk ulighed (Dorf, 2018).

I kølvandet på Anden Verdenskrig opstod den såkaldte "flexicurity-model", som gennem sammenhængskraft reducerede mulighederne for marginalisering, polarisering og social uro, mens den fremmede en politisk fællesskabsfølelse.

Denne samfundsmodel udfordres løbende af økonomiske kriser foruden den kommunikationsteknologiske udvikling, som gennem 1970'erne og 1980'erne ændrer på betingelserne for den politiske styring og cementeres med Danmarks indtrædelse i EU i 1992. Markedstænkning influerer uddannelsespolitikken, således også beskrevet i afsnit 7.1.

Skattelettelser op gennem nullerne har ligeledes været medvirkende til udhulingen af velfærdsmodellen og dermed medborgerskabets funktion i samfundet, som den israelske historiker

Shlomo Sand har beskrevet som individets overgang fra autokratiets undersåt til en selvstændig og demokratisk borger. Sand sonderer imidlertid mellem to medborgerskabsbegreber;

”Det første og såkaldte *kulturelt identitetsfællesskab* baserer sig på forestillingen om menneskers fælles oprindelse, historie samt holdninger. Det andet beskriver, hvorledes mennesker i multikulturelle samfund deler metaværdier i henhold til konfliktløsning, ligesom de muligvis deler opfattelse af samfundsproblematikker uden nødvendigvis at være enige i løsningen herpå” (Dorf, 2018). I tillæg hertil introducerer Per Mouritsen en mere nuanceret inddeling med fire dimensioner, hvorpå de uddannelsespolitiske magtkampe udspiller sig;

1. *Afgrænsning af, hvem der kan regnes for medborger*. Denne akse beskriver betydningen af kulturelle tilhørsforhold.
2. *Kulturens plads i det offentlige liv*. Denne akse beskriver hvorledes staten bør tilgodese individers kulturelle ophav i deres ligebehandling af borgere.
3. *Forståelsen af politisk deltagelse*. Denne akse beskriver forventningen om aktiv deltagelse i demokratiets forpligtelser.
4. *Omfordeling*. Denne akse beskriver betydningen af statens omfordeling af ressourcer i forhold til individets udfoldelses- og levemuligheder (Dorf, 2018).

Ovenstående kan bidrage til en nuanceret forståelse af de uddannelsespolitiske magtkampe, som dels har ledt til den aktuelle uddannelsespolitik og dels har ledt til implikationer på den kollektive opfattelse af medborgerskabet. I dette speciales tilfælde repræsenteret ved danske unges opfattelse af grønlændere som medborgere, og grønlænderes oplevelse af diskrimination i det danske uddannelsessystem såvel som i samfundet generelt.

Afslutningsvist er det væsentligt at pointere, at der eksisterer flere perspektiver på denne debat, som jeg af redaktionelle overvejelser har valgt at udelade, men som ikke desto mindre er væsentlige til at opnå en nuanceret forståelse af medborgerskabets funktion og folkeskolens udvikling heraf.

7.4 FRA CURRICULUM TIL PÆDAGOGISK PRAKSIS

Når der søges at afdække, i hvilket omfang dansk uddannelsespolitik medvirker til unuanceret vidensproduktion samt diskriminerende praksisser, er det væsentligt at belyse vejen fra curriculum til den implementerede polity.

”Policies strikker rammerne for at føre skole sammen på en sådan måde, at ens handlemåder bliver kraftigt indsnævret” (Ball, 2013).

Overordnet set er Policies en effekt af politisk forhandling og kan betegnes som statens eneste mulige løsning på sociale og økonomiske forandringer. “Policy is done by and done to teachers” (Ball, 2013), men hvilke implikationer har uddannelsespolitikken egentlig for grønlandske elever?

Ved implementering af Policies morfer narrativer fra aktør til aktør, indgår i et komplekst netværk af oversættelser og fortolkninger og gennemgår på denne måde en form for praksiserosion. Processen er ikke enten top-down eller bottom-up men indgår i en dynamisk og ikke-lineær proces (Dorf, 2018). Når man skal vurdere en policys implikationer, må man nødvendigvis medtænke følgende kontekster; uddannelsesstedet historik, uddannelsesstedets værdier, engagement og erfaringer, uddannelsesstedets budget, ansatte, bygninger, lokaler mv. samt ovenfra kommende Policies, kommunale strategier mv. (Ball, 2013).

Den lokale oversættelse baserer sig på sense making – hvad betyder den specifikke tekst for egen kontekst, og hvordan bør der ageres som følge heraf (Ball, 2013).

Det er i denne sammenhæng centralt at være opmærksom på det skjulte curriculum, der kan ligge bagved den egentlige lovtekst, hvilket den kommende analyse søger at blottlægge.

8. ANALYSEDEL

Nærværende kapitel vil udfolde analysen af dokumenterne præsenteret i kapitel 5 samt det semi-strukturerede interview med Aaja Chemnitz under temaer hentet fra Foucaults magtteori samt Honneths anerkendelsesteori. Analysen vil have særligt fokus på at belyse, hvorledes subjektet positioneres gennem dokumenterne, og i hvilket omfang disse uddannelsespolitiske magtudøvelser medvirker til unuanceret vidensproduktion og diskrimination af grønlændere.

8.1 FORMÅLSPARAGRAFFER SOM NORMATIV OG DISCIPLINERENDE RAMME

Som politisk aktør i verdens mindst korrupte land (Danmark) med høj grad af tillid fra befolkningen muliggøres og understøttes Børne- og Undervisningsministeriets politiske initiativer ved hjælp af det, som Foucault beskriver som *den omvendte suverænitetsmodel* (Flohr & Jessen, 2024). Denne beskriver, hvorledes institutionel magt positioneres og vedligeholdes af et stærkt folkeligt fundament, som kollektivt vurderer magtudøvelsen legitim.

Magtens immanens understreges ved formålsparagraffens lovformelige beskaffenhed, hvormed den uddannelsespolitiske magt manifesteres, ligesom den – som magtteorien beskriver – infiltrerer relationelle og diskursive magtrelationer på lokalt niveau (Mølgaard, 2006). Således fordrer de herskende diskurser i formålsparagraffen bestemte disciplineringsmetoder i folkeskolen (Foucault, 1980), hvorfor der bør være en særlig politisk opmærksomhed rettet mod disse.

§1. Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gøre dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

§1 stk2. Folkeskolen skal udvikle samarbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle. §1 stk.3 Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati. (Børne- og Undervisningsministeriet, 2006).

Særligt §1 stk. 3 konstituerer folkeskolen som udvikling af handlepotentiale medborgere formet af demokratiske værdier og normer. Denne dannelsesstænkning kendetegner den nordiske

uddannelsesmodel, hvilket den danske folkeskole er et produkt af. I forlængelse heraf beskriver Foucault, hvorledes subjektets dannelse og fremtidige handlemuligheder betinges af magtens operationalisering (Foucault, 1982). Honneth går dog længere end Foucault og hævder, at individets emotionelle udvikling, herunder oplevelsen af at være betydningsfuld, vil influere både selvopfattelse og identitetsdannelse og afgøre, hvorvidt man formår at deltage aktivt i samfundet (Honneth, 2006).

Formålsparagraffen afspejler en normativ diskurs om åndsfrihed, ligeværd og demokrati, hvortil Foucault paradoksalt hævder, at mens dannelsesidealer i sig selv blot er et produkt af magtens immanens, betones det på den anden side, hvorledes normative diskurser er de rammer, hvori subjektets disciplinering konstitueres indenfor (Foucault, 1980).

Men fine idealer gør det ikke alene. Der skal handling bag ordene, og eftersom formålsparagraffen ikke er umiddelbart tilgængelig for eleven, må folkeskolens pædagogiske praksisser og diskurser tydeligt afspejle ovenstående med det sigte, at alle børn, herunder de grønlandske, vil opleve anerkendelse og udvikle en sund identitetsdannelse (Honneth, 2006). Som Holck (2023) understreger, og som uddannelsespolitik kan anses som værende et redskab til:

”Danmark er forpligtet til at sikre en koordineret og systematisk indsats for at beskytte oprindelige folks rettigheder og for at beskytte dem imod diskrimination” (Holck, 2023 l.15-17).

Institut for Menneskerettigheder har dog konkluderet, at grønlændere bliver diskrimineret, hvorved der opstår en diskrepans mellem det normative dannelsesideal, som formålsparagraffen udtrykker, og den virkelighed hvori folkeskolen virker og magten opererer. Et paradoks, der kan udtrykkes på følgende måde:

”Skolepolitikkenes overordnede mål er [...] flertydige og konfliktfyldte og når ofte ikke frem til praktisk realisering af de udtrykte politiske intentioner” (Dorf, 2018 s.85).

Jævnfør kapitel 3 anses sproget som værende nøglen til erkendelse (Stormhøj, 2006), hvilket tilsiger en forståelse af, at diskurser skaber virkelighed, herunder udfordringer, samt bevidsthed og erkendelse herom. Når formålsparagraffen både er meget overordnet og ikke umiddelbar tilgængelig muliggøres en rodfæstelse af magten i normaliseringer og kategoriseringer, hvormed diskrimination kan blive en utilsigtet men afledt effekt i den pædagogiske praksis.

Som det fremgår af tabel 3: *Folkeskolens formål og grundlag*, så indeholder den grønlandske udgave *Folkeskolens formål og grundlag*, kapitel 2 af Inatsisartutloven, langt flere og udspecificerede hoved- og underpunkter, hvilken nedenstående analyse vil blotlægge.

Indledningsvist beskriver §2 stk.1, at elevens sociale baggrund ikke må hindre den positive udvikling, mens §2 stk. 2 forklarer, at folkeskolen er forpligtet på ” ... fremme elevens sundhedsmæssige, sociale og emotionelle udvikling” (Naalakkersuisut, 2021).

Italesættelsen af sundhedsmæssige, sociale og emotionelle udviklingsmål understreger den politiske vægtning af disse værdier og bevirker, at folkeskolens diskursive og pædagogiske praksisser skal referere tilbage hertil. Jævnfør den sproglige vending (Stormhøj, 2006) vil den pædagogiske og diskursive opmærksomhed blive skærpet herom, ligesom minoritetselevers succesfulde identitetsdannelse og deres positionering som ligeværdige og handlepotente medborgere i samfundet vurderes væsentligt styrket herigennem (Honneth, 2006).

”Folkeskolen skal skabe sådanne rammer for dagligdagen og arbejdet i skolen, at eleven udvikler sit selvværd og sin selvtillid samt evner til samarbejde, sin ansvarsfølelse og sin respekt for andre mennesker” (Selvstyret, 2021 §2 stk.4).

Mens historiske og samfundsmæssige forklaringer herunder nationernes ulige positionering i magtrelationen, og de afledte effekter heraf, vurderes at have betydning for de divergerende formålsparagraffer, er selve formålsidéen om uddannelse som trædesten for social mobilitet ens. Derfor vurderes det, at *Folkeskolens formål og grundlag* kan fungere som eksempel for dansk efterfølgelse.

Hvor danske borgerne traditionelt set har tillid til staten (Asmussen, 2025), så har det grønlandske folk de seneste år udtrykt mistillid hertil, som aktuelt udtrykkes som modmagt gennem kritiske diskurser på tværs af befolkningsgrupper og kommunikationsformer såsom sociale medier.

For at imødekomme denne tendens, bør der skabes sammenhæng mellem normative idealer og folkeskolens praksis, hvilket kan gøres ved eksplicit at italesætte ansvaret for at sikre den emotionelle udvikling og sunde identitetsdannelse hos alle elever uanset sociale og kulturelle baggrund i formålsparagraffen.

Dermed anvendes *Folkeskolens formål* aktivt til at konstituere en disciplinering, som både modvirker diskrimination og muliggør udviklingen af demokratiske og handlepotente medborgere jævnfør det grundlæggende formål med at drive folkeskole og lever op til *FN's Konvention om Barnets rettigheder* artikel 29, der beskriver hvorledes;

Uddannelsen af barnet skal udvikle dets personlighed og evner mest muligt. Undervisningen skal forberede barnet til et ansvarligt og aktivt liv som voksen, den skal fremme respekten for menneskerettigheder og miljø, for barnets forældre samt for dets egne og andres kulturelle og nationale værdier (Menneskeret.dk).

Folkeskolens opgave er i samarbejde med hjemmet:	1.at medvirke til, at eleven tilegner sig alle nødvendige kundskaber og færdigheder uanset social baggrund.	6.stk 2. Folkeskolen skal tilbyde et sundt og trygt læringsmiljø, der fremmer elevens evne til selvstændig tænkning og kritisk stillingtagen, evne til at give udtryk for egne meninger, holdninger og følelser samt målrettethed, omstillingsevne, engagement og kreativitet.
	2.at medvirke til at udvikle elevens anlæg og evner og fremme elevens sundhedsmæssige, sociale og emotionelle udvikling.	6.stk 3. Folkeskolens undervisning skal give eleven muligheden for at tilegne sig nyttige kundskaber, arbejdsformer og faglige kompetencer, at udvikle individuelle evner og forberede sig til uddannelse og erhverv, samt at tilegne sig alsidige udtryksformer og sproglige kompetencer.
	3.at medvirke til, at eleven kan skabe sig et harmonisk og selvstændigt liv.	6.stk. 4. Folkeskolen skal skabe sådanne rammer for dagligdagen og arbejdet i skolen, at eleven udvikler sit selvværd og sin selvtillid samt evner til samarbejde, sin ansvarsfølelse og sin respekt for andre mennesker.
	4.at fremme åndsfrihed og tolerance hos eleven.	6.stk. 5. Folkeskolens hele virksomhed skal skabe grundlag for, at eleven udvikler sin viden om og forståelse af egen samfundsmæssige identitet, kultur og værdier, tilegner sig viden om og udvikler forståelse for andre kulturer, indføres i en demokratisk tankegang og bliver bevidst om egne demokratiske rettigheder og pligter samt udvikler forståelse for eget ansvar over for samfundets udvikling og dets samspil med naturen.
	5.at styrke medansvar og samarbejde mellem eleverne og mellem lærerne og eleven, og	
	6.at tilgodese elever med særlige behov	

Tabel 3: Folkeskolens formål og grundlag

8.2 VÆRDIHIERARKIER, VIDENSPRODUKTION OG DOMINANANSPERSPEKTIV

”Rigsfællesskabet med Grønland og Færøerne er en væsentlig del af både den fælles historie og vores nutid, og med til at definere hvem vi er” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019).

Således beskrives grundlaget for at implementere Rigsfællesskabet i Kanonlisten i det politiske aftalepapir *Aftale mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om Folkets skole: Faglighed, dannelse og frihed- justeringer af folkeskolen til en mere åben og fleksibel folkeskole.*

Når historiske nedslag udvælges og monteres en kanonliste, så er det et udtryk for et politisk forhandlet værdihierarki, hvor noget viden opleves som vigtigere end andet. Magtens immanens ligger altså i udvælgelsesprocessen af historiske nedslagspunkter, hvor aftalepartiernes indbyrdes værdipolitiske agendaer vurderes at spille ind. Dermed efterlades formålet med at implementere Rigsfællesskabet til Kanonlisten åben for politisk fortolkning; er det diskursen om en ekspanderende og kristendomsudbredende nation, man ønsker at reproducere, eller er det ligeledes, hvorledes man undertrykte et folk og en kultur i jagten derpå? I tillæg hertil indfanger begrebet historiebevidsthed erkendelsen af, at historiske valg har influeret nutidige levevilkår, som igen vil influere fremtiden, hvorfor udvælgelsen af viden bør være både aktuel og nuanceret, hvilket en fastlåst og kanoniseret pensumliste som udgangspunkt besværliggør.

Klarere rammer for tilrettelæggelse af skoledagen	Øget faglighed og kvalitet	Øget frihed
1. Kortere skoledage for indskoling	3. Kvalitetsløft af den understøttende undervisning	9. Udvidet kompetence til skolebestyrelser ved ansættelse af skolens leder
2. Forenkling og klare rammer for anvendelsen af § 16 b	4. Prioritering af udvalgte fag	10. Mulighed for to-årig valgperiode for forældrerepræsentanterne til skolebestyrelsen
	5. Styrket læseindsats	11. Forenkling af elevplanen
	6. Reduktion af faglige bindinger for undervisningen	12. Evaluering af de nationale test
	7. Færre vikarer og justeret kompetencedækningsmålsætning	13. Øget didaktisk frihed og styrket professionel dømmekraft i folkeskolen
	8. Kanonlister og styrket fokus på Rigsfællesskab	

Tabel 4: Initiativer i aftale om Folkets skole: Faglighed, dannelse og frihed

I tillæg til førnævnte indeholdt aftalepapiret ligeledes beslutningen om at nedsætte en kommission, hvis opgave var at rådføre Børne- og Undervisningsministeriet om kanonpunktets indhold. I denne analyse vil grundlaget, hvorpå Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) konstruerede sine anbefalinger, og i hvilket omfang disse vurderes at have bidraget til unuanceret viden om Rigsfællesskabet og diskrimination mod grønlandere, blive udfoldet jævnt før specialets problemformulering.

Denne analyse vil have som omdrejningspunkt at kortlægge, hvorledes STUK konstituerede den viden, som blev anvendt til at udforme anbefalingerne, hvilke magtudøvelser herunder udvælgelsen af udvalgsekspertes, der blev anvendt, og hvad anbefalingerne resulterede i.

... kriterierne for udpegningen beror på relevant forskningsbaseret faglighed om henholdsvis grønlandsk og færøsk historie og forhold til rigsfællesskabet samt kendskab til folkeskolens historiefag. Det er centralt, at fagpersoner fra hhv. Grønland og Færøerne er repræsenteret i kanonudvalget, hvorfor de respektive lande hver har udpeget et medlem til udvalget. (STUK, 2021).

Ovenstående beskriver netop de udvælgelseskriterier, som var gældende for nedsættelsen af udvalget. Heraf udledes det, at forskningsbaseret faglighed om Rigsfællesskabets lande vægtes, ligesom fagpersoner herfra skulle danne grundlaget for at konstituere viden om Rigsfællesskabet, hvormed STUK søgte at legitimere sin kommissionsnedsættelse.

Denne analyse vil dog blotlægge, at kommissionsnedsættelsen var problematisk og krænkede det grønlandske folk i processen.

Udvalgsmedlem	Nationalitet
Formand: Videntcenterleder Peter Yding Brunbech, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole	Repræsenterer Danmark
Seniorforsker Jette Arneborg, Nationalmuseet	Repræsenterer Danmark
Specialkonsulent Jens Heinrich, Grønlands Repræsentation i København	Repræsenterer Grønland
Chefredaktør Sigfríður Sólsker, Nám, national udbyder af undervisningsmidler til det færøske skolesystem	Repræsenterer Færøerne

Tabel 5: Repræsentanter i Kanonudvalget

Som tabellen illustrerer (Nalunaarutit, 2021), så bestod overvægten af dansksituerede eksperter, hvilket ud fra Foucaults dominansperspektiv vurderes at have influeret magtens operationalisering i kanonudvalget ved rammesætning af udvalgets perspektiver og beslutningsmuligheder gennem normalisering af et overvejende dansk perspektiv (Jørgensen, 2006).

”... Det er centralt, at fagpersoner fra hhv. Grønland og Færøerne er repræsenteret i kanonudvalget...” (STUK, 2021).

Selv om Grønland er repræsenteret i udvalget, så vurderes repræsentantens situering i Den Grønlandske Repræsentation i København at have betydning for de afledte anbefalinger. Mens det grønlandske folk muligvis er blevet anerkendt i *den retslige sfære*, vurderes det, at de blev udsat for en krænkelse i *den solidariske sfære*. Heri handler det om udvikling af (folkets) selvværd gennem oplevelsen af inddragelse og anerkendelse af sine særegne kvaliteter som bidrag til samfundets reproduktion (Honneth, 2003).

Med situeringen i Danmark antages repræsentanten at være både kulturelt og politisk indlejret heri, hvormed det ikke vurderes sandsynligt, at denne var i stand til at sætte sine særegne perspektiver i spil, udøve reel indflydelse eller opstille eventuelle moddiskurser mod den dominerende danske del af udvalget.

Denne vurdering underbygges af det faktum, at kanonudvalgets anbefalinger udmøntede sig i det neutrale kanonpunkt ”Nordatlanten og Rigsfællesskabet”. Dermed konstrueres en uddannelsespolitisk ramme, hvori der ikke ligger et krav om at man underviser i kritiske nedslagspunkter såsom Eksperimentbørnene eller Spiralkampagnen. I modsætning til denne anbefaling blev Holocaust i samme tidsrum tilføjet det reviderede kanonpunkt ”Holocaust, jødeaktionen og augustoprøret 1943” (Folkeskolen, 6.6.2023).

Havde man haft et reelt uddannelsespolitisk ønske om at anerkende fortidens fejltagelser, uddanne herom og undgå at gentage dem, så vurderes et kanonpunkt a la ”Koloniseringen af Grønland og implikationerne deraf” at være mere retvisende og en moderne og nuanceret tilføjelse til det eksisterende kanonpunkt.

Med ovenstående dominansperspektiv in mente anses kommissionsnedsættelsen for at være et udtryk for en kamufleret magtanvendelse, der vurderes at have influeret anbefalingerne til kanonpunktets uspecifikke indhold og Folkeskolens ansvarsfraskrivende disciplinering af eleverne.

På baggrund heraf vurderes kommissionen og dens afledte anbefalinger at være problematiske, tenderende illegitime og ikke befordrende for nuanceret vidensproduktion eller bekæmpelse af diskrimination mod grønlændere.

8.3 HØJRENATIONALISTISK INDFLYDELSE PÅ UDDANNELSESPOLITIK

Denne analyse vil udfolde den beskrevne tendens i kapitel 2. om højredrejede partiers indflydelse på uddannelsespolitikken i dansk kontekst gennem udspillet *Forsvar dansk kultur- et modsvar til identitetspolitikken* udgivet af Dansk Folkeparti (2021). Udspillet præsenteres som et modsvar til den såkaldt venstreorienterede identitetspolitik, mens formålet beskrives som værende en beskyttelse af den danske kultur for et udefrakommende pres.

”Det betyder, at vi ikke behøver at genopfinde os selv fra bunden. Vi er fra fødslen givet en arv, som vi skal beskytte, videreudvikle og give videre til de kommende generationer” (DF,2021).

Udspillet fremstår i sin helhed nationalistisk, idet samfundet, herunder folkeskolen kun bør afspejle ”dansk” kultur, som nedenstående illustration er et billede på. Dette fordrer en assimilativ tilgang, hvor medborgerskab vurderes ud fra graden af tilknytning til den ”danske” kultur, som billedet af frikadellerne er et symbol på, ligesom DF italesætter, at staten ikke bør tilgodese subjektets kulturelle ophav, hvormed ligebehandling vanskeliggøres (Dorf, 2018).

Fotografi fra: Forsvar dansk kultur- et modsvar til identitetspolitikken

Udspillet præsenterer 8 initiativer til fremme af dansk kultur og identitet under fokusområderne; kulturpolitik, uddannelse og forskning samt børne- og undervisningspolitik.

1.	Det danske sprog skal sikres
2.	Bedre støtte til dansk kunst og kultur
3.	Forskningsfrihed og videnskabelighed på de danske uddannelser skal beskyttes
4.	Dansk madkultur er central for vores kulinariske tradition
5.	Historie- og danskfagene skal styrkes
6.	Mere fokus på kristendomskundskab i vores skoler
7.	Kunst skal være af og for danskerne
8.	Natur og frisk luft er for alle

Tabel 6: 8 Initiativer til at fremme dansk kultur og identitet

Selvom initiativerne skal forstås i sin helhed, vil analysen fokusere på punkt 5b, idet dette relaterer sig til ønsket om at tilføje Rigsfællesskabet til Kanonlisten jf. kapitel 8.3.

Nye generationer af danske børn og unge trues af historieløshed. I dag ser vi, at historiefaget i høj grad er blevet et analyse- og fortolkningsfag. Dette er sket på bekostning af en historisk viden om centrale historiske årstal og begivenheder... (DF, 2021).

Foruden at abonnere på kvaliteten af den såkaldte udenadslære så argumenteres der i ovenstående for at ekskludere fortolkningsmæssige og kvalitative perspektiver fra historiefaget. I forlængelse heraf og for at modstå det, som de kalder historieløshed, ønsker DF at konstruere viden, som passer til deres verdensbillede (Rasmussen, 2024) gennem videnshierarkier præsenteret i Kanonlisten.

Det, som truer ”den virkelige historie”, tolkes at være moddiskurser og nuanceringer af tidligere historiske perioder og handlinger, hvilket koloniseringen er et eksempel på.

Siden man introducerede udenadslære som pædagogisk metode, er vi blevet klogere på Rigsfællesskabet. Man har i dag erkendt, at koloniseringen og moderniseringen ikke kun medførte socioøkonomisk udvikling, men også medførte samfundsmæssige- og menneskelige konsekvenser. Derfor vurderes det, at kvalitative perspektiver ikke kan udelades fra vidensproduktion om Rigsfællesskabet, uden at denne vil være unuanceret og historieløs.

Med initiativet ønsker DF paradoksalt at erstatte, hvad de oplever som historieløshed med en anden form for historieløshed. Foucault grundlæggende ønske er, at individet skal sættes i stand til at gennemskue magtens tendenser, hvormed gennemskuelighed er idealet (Jørgensen, 2006).

Ved bevidst tilbageholdelse af viden, forplumres denne og eleven, som ikke kan forventes at være bevidst om magtstrukturer, underkastes denne uden mulighed for at udfordre disse.

”... Dansk Folkeparti vil styrke de historiske færdigheder og så gerne, at eksamensformen i historie igen bliver skriftlig i folkeskolen og gymnasiet, i stedet for mundtlig, som den er i dag...” (DF, 2021).

Med ovenstående ligger DF op til at genindføre skriftlige besvarelser, hvorved eleven ikke har mulighed for at udfordre diskurserne, og dennes identitet og handlemulighed bliver indskrænket heraf (Foucault, 1982). Ovenstående muliggør yderligere en strukturel krænkelse og usynliggørelse af eksempelvis det grønlandske folk, ligesom det vurderes, at elever med anden kulturel baggrunds identitetsdannelse udfordres med DF som bærende del af den uddannelsespolitiske forligskreds.

Som løftestang for forandring påpeger Honneth, at oplevet uretfærdighed og manglende anerkendelse har potentiale til at medføre moralsk indignation og efterfølgende forandring (Honneth 2006). Af den årsag findes det væsentligt at italesætte uddannelsespolitiske uretfærdigheder således, at den politiske ideologi mister sit understøttende mandat jf. den omvendte suverænitetsmodel og i stedet faciliterer grundlaget for en ligeværdig og inkluderende uddannelsespolitik.

8.4 REPRÆSENTATION OG DISKURSIVE VEDLIGEHOULDESESFAKTORER

Dette afsnit vil gennem analysen af *Rigsfællesskabet – Grønland. Billedkunstner Konrad Nuka Godtfredsen lægger op til debat om Grønland, Danmark og rigsfællesskabet* belyse, i hvilket omfang undervisningsmaterialet bidrager til at konstituere unuanceret og diskriminerende diskurser.

Videopræsentationen har en varighed af 2 minutter og 39 sekunder, som anvendes af billedkunstneren Konrad Nuka Godtfredsen (KNG) til at beskrive forholdet mellem Grønland og Danmark visualiseret ved to anorakker.

KNG indleder med at holde en genkendelig, hvid anorak op og forklare, hvorledes industrialiseringen medførte, at bomuld kom til Grønland, og at anorakkerne, som hidtil var produceret af sælskind, nu fungerede som bedre kamuflage og var billigere at producere.

Men industrialiseringen førte ikke udelukkende gode ting med sig. Den har nemlig været gennemført på bekostningen af den grønlandske kultur, natur og klima, hvorfor KNG præsenterer ”fremtidsanorakken”. Denne er lavet af et guldlignende materiale, og skal symbolisere de mineraler, som befinder sig under den indlandsis, som den første anorak formåede at skjule jægeren i, men nu er ved at smelte bort. KNG reflekterer herefter over, om en fortsættelse af den traditionelle levevis kunne have reddet klimaet, og altså om danskerne er skyld i de miljømæssige konsekvenser, man nu lever med i Grønland.

Videoen vurderes i sin helhed til at bidrage med nuanceret og moderne viden, da den behandler Rigsfællesskabet i en moderne kontekst, ligesom den indbyder til kritisk refleksion. Nedenstående spørgsmål inviterer eleven til at forholde sig til de herskende diskurser og den repræsentation af grønlandere, som folkeskolen producerer, og eleven dermed er indlejret i.

”Hvad synes du? Hvad kan man i Danmark lære af Grønland?” (EMU, 2025).

På den anden er videoen tilsat danske undertekster, hvilket opleves som en unødvendig magtudøvelse, idet KNG taler forståeligt dansk. Dermed fremstår det diskriminerende og anses som en solidarisk krænkelse af det grønlandske folks dansksproglige færdigheder, idet EMU anvender KNG som en repræsentant herpå.

”Grønland er en del af det danske rige. På grund af områdets særlige nationale, historiske og geografiske forhold har Grønland en udvidet grad af selvstyre...” (EMU, 2025).

Ovenstående er identificeret i den medfølgende lærervejledning og vedligeholder en ukorrekt og magtforskydende diskurs om, at Grønlands selvstyre er et produkt af Danmarks velvilje, snarere end det er en universel rettighed indført ved oprettelsen af FN i 1945 jf. afsnit 5.1.

Materialet lægger ligeledes op til ”Drøftelse af grønlandere i Danmark, deres muligheder og kulturudfordringer” visualiseret i tabel 9. Aktiviteten legitimerer elevernes ydre drøftelse og vurdering af grønlandere i en dansk kontekst, mens ansvaret for at tilpasse sig denne påhviler det grønlandske folk, hvilket er en krænkelse i både den retslige samt solidariske sfære.

Der konstitueres ligeledes en generaliserende og diskriminerende diskurs om grønlanderes såkaldte ”kulturudfordringer” i stedet for at invitere eleverne til at opsøge viden samt udtænke inkluderende og samskabende løsningsmodeller med henblik på at skabe trivsel for grønlandere i Danmark.

Øvelse	Øvelse	Opsamling
Konrad Nuka Godtfredsen bruger 'anorakken', som genstand til at fortælle om udviklingen på Grønland.	Enkeltvis: Eleverne skal forestille sig, at de skal lave et interview med Konrad Nuka Godtfredsen:	Fælles: Drøftelse af relationen mellem Danmark og Grønland set fra hhv. det ene eller det andet land, herunder værdien af rigsfællesskabet med muligheder og udfordringer.
Parvis skal eleverne: Udarbejde en mindmap om kunstnerens forskellige beskrivelser af anorakkens anvendelse, betydning og symbolik før, nu og i fremtiden.	Lav spørgsmål til Konrad Nuka Godtfredsen om hans 'rejse' fra Grønland til Danmark. Forestil dig, at du har gennemført et interview med Konrad Nuka Godtfredsen, hvor du har stillet ham dine spørgsmål.	Hvad er kunstens muligheder eller udfordringer, når den behandler politiske spørgsmål om f.eks. klima, kultur m.m.?
Læs nærmere på nettet om anorakkens historie og anvendelse i Grønland, og tilføj oplysningerne herfra til mindmappen.	Skriv interviewet ned, hvor du som Konrad Nuka Godtfredsen besvarer spørgsmål og reflekterer over dit liv som grønlænder i rigsfællesskabet, det særligt grønlandske, og det, du savner ved at have slået dig ned i Danmark.	Giv andre eksempler på kunst, som argumenterer for politiske spørgsmål.
Fælles opsamling, hvor eleverne drøfter deres fortolkning af Konrad Nuka Godtfredsens valg af kunstnerisk udtryk for den grønlandske udvikling, herunder også i forhold til de fakta, man kan finde på internettet om anorakken.	I grupper læser eleverne deres interviews op for hinanden. Fælles: Drøftelse af grønlændere i Danmark, deres muligheder og kulturudfordringer.	

Tabel 7: Aktiviteter til Rigsfællesskabet- Grønland

8.5 MODMAGT OG SUBJEKTETS HANDLEMULIGHED

Interviewet blev ud fra specialets vægtning af situering indledt med at afklare hvilke faktorer, som har haft betydning for informantens forståelse af og kamp mod diskrimination.

Den er jo formet af mine egne oplevelser, den er formet af mine omgivers oplevelser, og jeg vil sige særligt i forhold til grønlændere i Danmark, så har jeg jo kæmpet for den her handlingsplan mod rasisme. Så det er vigtigt for mig. (Bilag 2 l. 16-18).

Situeringen klarlægger, hvorledes der eksisterer et lag af personlige erfaringer under informantens politiske virke. Denne perspektivisme (Stormhøj, 2006) anvendes som afsæt til at udøve modmagt og varetage personlige og politiske interesser gennem en forandringsskabende politisk agenda.

Det blev ligeledes tydeligt, at informanten oplever mangelfuld viden i folkeskolen, som værende den grundlæggende årsag til diskrimination mod det grønlandske folk.

”Jeg mener jo sådan set, at viden og dialog er en forudsætning for, at man ikke har en forskelsbehandling.” (Bilag 2 l. 27-28).

I forlængelse heraf anser informanten dialog som redskab til at udligne den ulige magtrelation og sikre en nuanceret vidensproduktion. Dette afspejler informantens normative forståelse af dialog som værende magtneutral, hvilket dog udfordres af forståelsen af individet som både er indlejret i og magtproducerende (Foucault, 1982).

I tillæg hertil er det væsentligt at kortlægge diskursive repræsentationer, da disse kan være eksempler, hvorpå magten opererer. Adspurgt om sin oplevelse heraf uddyber informanten;

... fordi vi har fokuseret meget på det historiske, i hvert fald i den politiske debat, så har vi misset en debat, der handler om det nutidige Grønland, og som i virkeligheden er det, der bryder lidt med fordommene. [...] det historiske og det nutidige er nødt til at gå hånd i hånd. Vi har jo lavet en kulturkanon, der gør det obligatorisk at undervise i den historiske del i forhold til Grønland, men det gør jo egentlig bare, at du regenererer nogle nye fordomme til fordel for nogle andre. (Bilag 2, l. 45-52).

Informanten oplever altså repræsentationen i pensum samt de politiske tiltag, som værende funderet i et forældet og misforstået perspektiv. Dermed anvendes uddannelsespolitikken ikke til at konstruere nuanceret og aktuel viden om Grønland eller det grønlandske folk, men muliggør i stedet en diskriminerende forståelse herom, hvilket tolkes som værende en krænkelse i den retslige- såvel som i den solidariske sfære (Honneth, 2003).

Adspurg, om informanten finder det sandsynligt at opnå reel ligestilling i en postkolonistisk relation samt i et uddannelsespolitisk system, hvor magten opererer gennem normalisering, kategorisering og eksklusion (Foucault, 1980), svarer informanten, at det selvfølgelig er muligt, men at det kræver;

... at man gør op med de fordomme. Der mener jeg også, at grønlændere har et ansvar for at insistere på ligeværdighed, det gør jeg selv. Vi kan jo også blive fastlåst i en postkolonial måde at se tingene på, men tage ansvar i stedet for og så bede Danmark om at tage en anden form for ansvar end det, man har været vant til [...] Fordi tingene har været koloniale og efterfølgende postkoloniale, så har vi også et personligt ansvar for at bevæge os ud af det. (Bilag 2 1.97-102).

Ovenstående tolkes som informantens forsøg på at opfordre sine grønlandske medborgere til modmagt ved at frisætte subjektet fra en offerrolle for misforståede diskurser og i stedet positionere det som medskaber af nye med efterfølgende alternative handlemuligheder.

Det er dog væsentligt at notere, at referencen ”... det gør jeg selv” (Bilag 2, 1.98) forudsætter, hvad Honneth beskriver som, en succesfuld identitetsdannelse, hvilken vurderes at stamme fra informantens oplevelse af anerkendelse qua sin politiske karriere og medfølgende magtposition.

I relation til grønlændere, der udgør en minoritet i samfundet og den danske folkeskole og ikke oplever denne anerkendelse, kan forudsætningen om den succesfulde identitetsdannelse betvivles, hvormed grundlaget for at udøve modmagt (Foucault, 1982) anses som usikkert. Honneth pointerer i tillæg hertil, at forandringens potentiale afhænger af moralsk indignation (Honneth, 2006), hvilket yderligere forudsætter et indblik i en eksisterende magtstruktur.

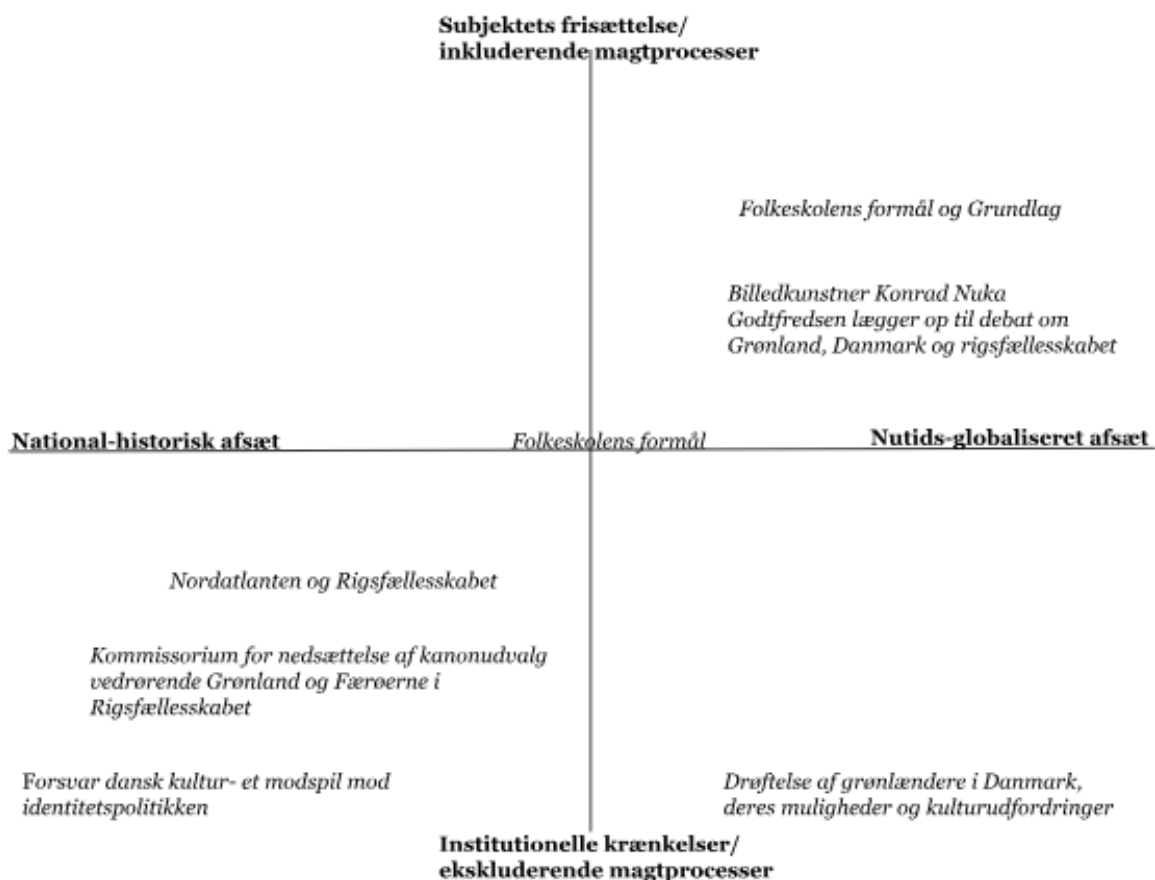
I forlængelse heraf vurderes det paradoksalt og krænkende at bede en umyndig elev om at påtage sig ansvaret i en ulige magtrelation med folkeskolen, der fra politisk niveau burde være indrettet til at sikre beskyttelse af eleven fremfor at muliggøre krænkelse.

Med ovenstående konstituerer informanten en tvetydig diskurs, som både er kendetegnet af anerkendende og frisættende tendenser, mens der på samme tid tales ind i en eksisterende diskurs

repræsenteret ved samtaleøvelsen ” Drøftelse af grønlændere i Danmark, deres muligheder og kulturudfordringer” jf. det foregående afsnit. De divergerende tendenser vurderes at være et resultat af en politisk positionering som kulturel brobygger, ligesom informantens kulturelle og magtpolitiske indlejring vurderes at spille ind.

8.6 ANALYTISKE TENDENSER

Foregående analyser har tilsammen udpeget divergerende analytiske tendenser og er konstrueret omkring 4 referencepunkter, som sammenfatter det videnskabsteoretiske afsæt samt teoriernes formål; et national-historisk punkt, et nutidigt, globaliseret punkt, institutionel krænkelser/ekskluderende magtudøvelse samt subjektets frisættelse/ inkluderende magtudøvelse, der tilsammen medvirker til at afdække divergerende tendenser i magtens immanens såvel som subjektets positionering i aktuelle uddannelsespolitiske og pædagogiske initiativer.

Model 1: Specialets analytiske tendenser

9. DISKUSSIONSAFSNIT

Kapitlet vil indledningsvist diskutere specialets analytiske resultater op mod en normativ ramme af kritik. Herefter vil teoriernes friktionelle potentiale blive udfoldet, ligesom specialets metodiske begrænsninger og udfoldede perspektiver vil blive belyst. Endelig vil specialets videnskabelige bidrag blive vurderet, hvorefter der ledes frem til specialets afsluttende konklusion.

9.1 DISKURSIV MAGT OG UDDANNELSESPOLITISK MARGINALISERING

På baggrund af analysen fremstår følgende hovedpointer særligt væsentlige i undersøgelsen af uddannelsespolitikken og omfanget, hvormed den muliggør unuanceret vidensproduktion og diskriminering i folkeskolen:

1. *Folkeskolens formål* fremstår uspecifik i sine formuleringer, ligesom hensynet til elevens sociale eller kulturelle baggrund samt ansvaret for elevens emotionelle udvikling og positive identitetsudvikling er udeladt, hvormed elever med grønlandsk baggrund positioneres til diskursiv magtkamp.
2. Med højrenationalistisk indflydelse fra DF anvendes dansk uddannelsespolitik også til at fremme nationalistiske diskurser og hæmme udefrakommende og kritiske moddiskurser fx gennem kanonlisten.
3. Kanonudvalget, nedsættelsen heraf samt deres afledte anbefalinger om det ukritiske kanonpunkt "Nordatlanten og Rigsfællesskabet" anses som værende et udtryk herpå.
4. Aaja Chemnitz udpeger de grundlæggende årsager til diskrimination mod det grønlandske folk som værende manglende dialog, mangel på ressourcer til opdateret vidensproduktion samt gensidig modvilje mod at bevæge sig ud af en postkolonistisk måde at tænke og handle på.

Dokumentanalyserne viser som sagt, hvorledes *Folkeskolens formål* undlader at italesætte elevens emotionelle udvikling eller positive identitetsudvikling, hvormed forståelsen om magtudøvelse gennem normalisering og ekskludering muliggør en diskursiv og relationel negligering og en institutionel krænkelse af eleven i den solidariske sfære. Dette speciale abonnerer på en forståelse af diskurser som selvfølgeligheder, eleven spejler og forstår sig selv og sin virkelighed ud fra (Stormhøj, 2006), hvorfor folkeskolens formål ikke blot af etiske årsager bør afspejle en mangfoldig virkelighed, men bevidst og juridisk anvendes til at konstituere en disciplinering, der fremmer handlekraftige og inkluderende medborgere samt modvirker diskrimination. En vurdering som synliggøres i FN's *Konvention om Barnets rettigheder* i artikel 29, der omhandler undervisningens formål.

"... den skal fremme respekten for menneskerettigheder og miljø, for barnets forældre samt for dets egne og andres kulturelle og nationale værdier" (Menneskeret.dk).

Denne ambition står dog i kontrast til visse uddannelsespolitiske strømninger (Giudici et al., 2023) (Rasmussen, 2024), (Nørlev, 2025). Eksempelvis viser europæisk forskning, at højrenationalistisk ideologi (DF) har en tendens til at anvende uddannelse som et middel til kulturel bevarelse og kontrol frem for som løftestang for social mobilitet, som det blev belyst i det europæiske studie *Far-right parties and the politics of education in Europe* (Giudici et al., 2023), og implikationerne heraf i en postkolonistisk kontekst, identificeret i dette speciale;

Uddannelse frames primært gennem kulturelle begreber og værdier. Uddannelsens primære formål er at overføre specifikke kulturer og normer til fremtidige generationer og skærme dem for uønskede snarere end at anvende det til at producere vækst og muligheder i samfundet. Ønsket er at reformere curriculum til en klar adskillelse af nationalistisk og udenlandsk kultur. (Giudici et al., 2023).

Når det foreslås at italesætte hensynet til elevens kulturelle baggrund, skolens ansvar for elevens emotionelle udvikling samt positive identitetsdannelse i *Folkeskolens formål* anerkendes det med ovenstående perspektiv in mente, at initiativet kan møde modstand. Særligt hvis der ikke eksisterer et bredt politisk engagement for aktivt at bekæmpe diskrimination jf. den omvendte suverænitetsmodel (Flohr & Jessen, 2024). Denne indsigt understreges med Dorfs (2018) beskrivelse af diskrepansen mellem den politiske intention og den fagprofessionelles pædagogiske praksis, hvor formålene opleves konfliktfyldte og dermed risikerer at ryge ned mellem to skole.

For at imødekomme førnævnte tendens, vil italesættelsen af folkeskolens juridiske og pædagogiske ansvar for at respektere elevens kulturelle baggrund samt sikre den positive identitetsudvikling bidrage med at placere ansvaret hos den ansvarlige, nemlig hos institutionen folkeskolen. Hermed vil de grønlandske elever opleve institutionel beskyttelse – og dermed anerkendelse i den retslige sfære – og derved blive positioneret til at udvikles og lære i folkeskolen frem for at være nødsaget til at indgå i diskursive og relationelle magtkampe med den, som det blev beskrevet i det semistrukturerede interview:

”Der mener jeg også, at grønlandere har et ansvar for at insistere på ligeværdighed, det gør jeg selv...”
(bilag 2, l. 98-99)

Analysen viser endvidere, at nedsættelsen af kanonudvalget var præget af dansk dominans, hvormed den grønlandske repræsentant blev positioneret uden mulighed for at udøve reel indflydelse, tilføre autentiske grønlandske perspektiver eller etablere kritiske moddiskurser.

Dette tolkes som en skjult, men effektiv form for magtudøvelse, der både vækker associationer til Hedtofts vildledning af Landsrådet tilbage i 1950'erne (Herman, 2021) og antyder en fortsat dansk tendens til at marginalisere alternative og kritiske diskurser, som eksempelvis Primdahl (2017) kortlægger i studiet *Fra diagnosekode til tolerancesymbol* omhandlende hegemoniske og marginaliserende diskurser i debatten om transkønnede fra 2006-2016.

I dette speciale understreges denne vurdering med kanonudvalgets afledte anbefaling om det neutrale kanonpunkt, "Nordatlanten og Rigsfællesskabet", som både udelukker kritiske nedlagspunkter og står i kontrast til "Holocaust, Jødeaktionen og Augustoprøret 1943".

Dette kanonpunkt blev tilføjet i samme periode, italesætter specifikke historiske nedslagspunkter men kun dem, hvor Danmark og danskerne positioneres i en helterolle, hvorfor tendensen vurderes at være den samme.

Førnævnte fungerer i dette speciale som eksempel for en mere generel tendens, der udspilles på magts højeste niveau med Statsministeren, som fortsat har undladt at anerkende Spiralkampagnen, ofrene herfor samt Institut for Menneskerettigheders vurdering af sagen som værende folke-drab, præsenteret tilbage i 2024 (Arndt, 2024), (Carlsen et. al. 2023).

Dermed vurderes dansk uddannelsespolitik at blive anvendt som redskab til at håndtere aktuelle, samfundsmæssige problemer og politiske magtkampe (Berg, 2018) snarere end som demokratisk dannelse eller som løftestang for social mobilitet (Rasmussen, 2024), hvormed individet både krænkes i den solidariske samt retslige sfære og risikerer tab af selvagtelse og -værdsettelse (Honneth, 2003).

I modsætning til dette fremhæver Klitgaard (2017) betydningen af at undervise i alle aspekter af historien, herunder de kritiske såsom Spiralkampagnen, idet folkeskolen danner grundlag for fremtidig opfattelse og holdningsdannelse. Af denne årsag bør uddannelsespolitiske dokumenter konstituere et oplyst vidensgrundlag, hvilket ikke udelukkende hviler på en stærk faglig ambition eller et spørgsmål om folkeskolens legitimitet, men også en måde hvorpå folkeskolen kan opnå succes med at danne og uddanne demokratiske og handlepotente medborgere.

Når det politiske niveau undlader at muliggøre opdateret og kritisk vidensproduktion omkring Rigsfællesskabet, vurderes det- med afsæt i førnævnte betydning- som en tredobbelt institutionel krænkelse; af historien, af ofrene herfor samt af relationen mellem stat og borger.

Når undervisningsmaterialet legitimerer elevers drøftelse og vurdering af en minoritet og i tillæg dertil reproducerer generaliserende og diskriminerende diskurser om disses ”kulturudfordringer”, så anvendes historieundervisningen til at opretholde en diskriminerende praksis snarere end at fremme kritisk refleksion og samskabende løsninger.

I relation til denne problemstilling påpeger Klai (2024), at dekoloniale initiativer såsom kritisk refleksion og grundlæggende viden om negative kolonistiske stereotyper, og hvorledes de har været anvendt til at dehumanisere, andetgøre og undertrykke koloniserede kan være centrale i arbejdet med at nedbryde sådanne praksisser.

Selv om EMU-materialet i sin nuværende form reproducerer problematiske diskurser, kan det potentielt anvendes pædagogisk refleksivt. Læreren kan for eksempel lade eleverne diskutere diskursernes etiske implikationer om andetgørelse og lade disse udgøre et afsæt for oplyste og inkluderende moddiskurser, der kan danne grundlag for skabelsen af nye undervisningsmaterialer.

9.2 TEORIERNES FRIKTIONELLE POTENTIALE

Ved specialets begyndelse træf jeg beslutningen om at supplere Foucaults magtteori med en teori, som i højere grad rummer og italesætter individets emotionelle udvikling, idet jeg ikke ønskede at overse dette aspekt.

Ved at anvende teorier hentet fra henholdsvis poststrukturalisme og kritisk teori vil der unægtelig blotlægge sig nogle væsensforskelle, hvilket ud fra den eklektiske friktionelle analysestrategi ikke anses som værende problematisk men blot et udvidet analytisk handlingsrum (Husted & Pors, 2021). Dette eksemplificeres ved synet på subjektets dannelse, magtens karakter samt historiens betydning og forandringens potentiale, hvilket følgende afsnit har til hensigt at udfolde.

Hvor Honneth beskriver, at subjektets dannelse og potentielle frisættelse er afhængig af ydre bekræftelse og relationel anerkendelse, så argumenterer Foucault, at subjektet snarere er et resultat af en underkastende praksis gennem magtens operationalisering, hvormed disse positioner kan anskues som værende et optimistisk versus et pessimistisk antropologisk udgangspunkt at udtrykke sig fra.

Foucault har særligt bidraget med indsigter i, hvorpå grønlændere bliver positioneres enten som normale eller afvigere gennem formålsparagraffen, via Kanonlisten samt i undervisningsmaterialet

(Foucault, 1982), mens Honneth har bidraget med et indblik i de emotionelle aspekter af den institutionelle etablering eller krænkelse af subjektets selvtilid, selvrespekt samt selvværd (Honneth, 2003).

Som beskrevet er Foucaults magtteori centreret omkring måden, hvorpå magt virker gennem normalisering og ekskludering og beskriver den som værende immanent og allestedsnærværende i alle sociale relationer (Jørgensen, 2006). I relation til dette speciale formes eleven så at sige af de normer og standarder, som de aktuelle politiske tiltag søger at indføre, som i dette tilfælde er en styrkelse af dansk kultur (DF, 2021), herunder det danske perspektiv på kolonihistorien og Rigsfællesskabet.

Et uddannelsespolitisk fokus på danskhed vil dermed positionere elever med grønlandsk baggrund (og grønlændere generelt) som værende afvigende - en positionering, der kan medføre diskrimination og marginalisering (Foucault, 1982), hvilket eksempelvis udtrykkes med diskursen "Dialog om grønlændere, deres muligheder og kulturudfordringer" (EMU).

Magtteorien har været anvendt som et stærkt analytisk værktøj til at blottlægge de mekanismer, der styrer denne usynlige eksklusionsproces. Der behøvedes dog en etisk og normativ dimension til undersøgelsen, hvorfor Honneths anerkendelsesteori blev inddraget. I denne træder magtens konsekvenser for subjektet tydeligere frem, idet magten i denne består af institutionens valg om at anerkende eller krænke subjektets identitet og værdighed (Honneth 2003), hvormed specialets udsigelseskraft og akademiske og praksisrettede appel ligeledes er blevet styrket.

Teoriernes friktioner og min anvendelse heraf har udvidet forståelsen af og handlingsrummet omkring uddannelsespolitisk diskrimination fra at være en blottæggelse af systemiske magtstrukturer til en frisættelse af elevens mulighed for at blive set og anerkendt som legitim deltager i folkeskolens fællesskab, uagtet sin grønlandske baggrund.

Af denne årsag har dette speciale potentielt set vidtrækkende implikationer, ikke kun på et uddannelsespolitisk niveau men ligeledes på den pædagogiske praksis, idet man med få men væsentlige dekoloniserende ændringer og tilføjelser kunne gøre en meget stor forskel for den enkelte elev, dennes selvforståelse samt den generelle danske holdningsdannelse. Dette kræver imidlertid, at specialets hovedpointer får mulighed for at indgå i den kollektive og diskursive magtkamp og ikke oplever en marginalisering fra beslutningstagerne på politisk eller lokalt niveau.

9.3 METODISKE BEGRÆNSNINGER OG UUDFOLDEDE PERSPEKTIVER

Som det indledningsvist blev uddybet i afsnit 3.2, skal specialets videnskabelige bidrag ikke forstås som den endegyldige sandhed men er blot et udtryk for en række videnskabelige valg og fravalg foretaget i denne historiske kontekst. Dermed anerkendes det, at ovenstående tendenser kunne have haft et anderledes udtryk, havde jeg truffet andre metodiske- og teoretiske valg og befundet mig i en anden historisk periode.

Med udgangspunkt i dette speciales begrænsninger, findes det relevant og nødvendigt med fremtidige etnografiske studier, der undersøger, hvorledes magtrelationerne udspiller sig i den pædagogiske kontekst med henblik på at afdække og inddrage praksisrettede problemstillinger og perspektiver og eksemplificere paradokset mellem politisk intention og pædagogisk praksis.

Det findes særligt væsentligt at få videnskabeligt afdækket, i hvilket omfang berøringsangst afholder historielærere fra at undervise i kritiske begivenheder under temaet Rigsfællesskabet og i stedet introducerer eleverne for geografisk og kulturelle vinkler. En tendens introduceret i *Danske unges viden om Grønland* (2017). Kommende forskning bør ligeledes afdække historieundervisningen fra grønlandske elevers positionering. Opleves undervisningssituationen magtneutral, dekoloniseret og oplysende, eller det modsatte? Sådanne indsigter vil kunne bidrage med et praksisrettet og ligheds-skabende forandringspotentiale.

Valget om at anvende Aaja Chemnitz som informant har bidraget med et grønlandsk perspektiv samt indsigter på politisk niveau. Der eksisterer dog et metodisk og etisk aber dabei; ved at udvælge en informant, som personligt besidder en magtfuld position og dermed selv er indlejret heri (Foucault, 1982), risikerer man at overse væsentlige perspektiver fra mindre privilegerede borgere, der selv har oplevet diskrimination.

Dette kan anskues som en metodisk begrænsning, som dog blev forsøgt imødekommet ved den empiri, som Institut for Menneskerettigheder (2023) allerede har præsenteret, samt ved italesættelsen af skoleelevers begrænsede mulighed for at udøve modmagt eller skabe forandring jf. afsnit 8.7. Optimalt set var disse perspektiver dog blevet inddraget i specialet, hvormed både forståelse heraf og udsigelseskraften var blevet styrket.

9.4 SPECIALETS VIDENSKABELIGE BIDRAG

Hensigten med dette speciale har været at bidrage med opdaterede videnskabelige indsigter omkring diskriminering på uddannelsespolitisk niveau. Med en baggrund som folkeskolelærer samt studerende på kandidatuddannelsen Læring og Forandringsprocesser har det ligeledes været væsentligt, at viden genereret gennem dette speciale kan bidrage til at skabe konkrete forandringer i folkeskolen.

Indledningsvist mangler der generelt forskning i højrenationalistiske partiers brug af og indflydelse på uddannelsespolitik. Af denne årsag har specialet søgt at bidrage til at afdække, i hvilket omfang DF har influeret de uddannelsespolitiske magtstrukturer i Danmark såvel som de afledte effekter heraf eksemplificeret ved deres politiske agenda om at tilføje Rigsfællesskabet til Kanonlisten.

I forlængelse heraf er det blevet belyst, hvorledes uddannelsespolitik kan og bør anvendes til at konstituere en lighedsfremmende disciplinering i en postkolonistisk kontekst og dermed fungere som uddannelsespolitisk redskab til følgende; at generere opdateret og dekoloniseret (Klai, 2024) viden, undervisningsmateriale samt pædagogisk praksis om Rigsfællesskabet, sikre grønlandske elevers sociale og emotionelle udvikling og dermed styrke oplevelsen af medborgerskab (Dorf, 2018) og nedbringe oplevelsen af andetgørelse (Jørgensen, 2006) samt bidrage med et videnskabeligt perspektiv på aktuelle samfundsrelaterede udfordringer med diskrimination.

Specialet bidrager ligeledes med ny og vigtig viden om, at der kan være uddannelsespolitisk læring gemt i at lade sig inspirere af den grønlandske lovtekst *Folkeskolens formål og Grundlag*. En proces, der antages at fungere eksemplarisk, idet motivation for lighedsskabende forandringspotentiale jf. teorien om modmagt (Foucault, 1982) og moralsk indignation (Honneth, 2006) i lighed med denne case antages at træde mere tydeligt frem i tidligere eller nuværende undertrykte nationers lovformelige grundlag.

Ovenstående fordrer dog en reel uddannelsespolitisk motivation for at skabe lighed inden for Rigsfællesskabet, hvilket udfordres af nationale interesser og geopolitiske agendaer blotlagt gennem dette speciales dokumentanalyser og tertiære kilder (Herman, 2021).

Dermed er et allerede kendt behov for ydre regulering og disciplinering i samfundet generelt (Holck, 2023), ikke blot blevet understreget gennem dette speciale men også udvidet med et uddannelsespolitisk perspektiv.

Kollaborationen mellem Foucault og Honneth har udpeget styrkerne ved at supplere poststrukturalisme med kritisk teori i studier omhandlende institutionel magtudøvelse og de etiske og normative vilkår for subjektets mulighed for at leve "det gode liv" (Honneth, 2003).

I dette tilfælde eksemplificeret i en postkolonistisk kontekst. Kombinationen af teorierne er ikke videre udbredt i det videnskabelige landskab dog er den identificeret i ph.d.-afhandlingen

Anerkendelsesfravær og opmærksomhedskunst (Nørgaard, 2016), hvor borgere med funktionsnedsættelse og deres deltagelsesmuligheder i samfundet er blevet undersøgt.

10. KONKLUSION

Specialet indledte med at spørge: I hvilken udstrækning muliggør dansk uddannelsespolitik en unuanceret vidensproduktion om Rigsfællesskabet og diskriminering af det grønlandske folk?

Mens *Folkeskolens formål* fungerer som folkeskolens disciplinerende rammesætter (Ball, 2013), er den kendetegnet af en normativ dannelsesestænkning, som fremstår idealistisk omend uspecifik, ligesom de dannelsesmæssige idealer står i kontrast til den konstaterede diskriminering af grønlændere i Danmark (Holck, 2023).

I forlængelse heraf undlader *Folkeskolens formål* at italesætte ansvaret for elevens sociokulturelle baggrund, emotionelle udvikling samt positive identitetsudvikling, hvormed det uddannelsespolitiske niveau unddrager sig det juridiske og pædagogiske ansvar herfor. I stedet for at tilbyde institutionel beskyttelse – og dermed anerkendelse i den retslige sfære- og ro til at udvikles og lære, positioneres elever med grønlandsk baggrund til at indgå i diskursive og relationelle magtkampe for ligeværdig behandling i folkeskolen.

Af denne grund leves der uddannelsespolitisk ikke op til forpligtelserne om at beskytte grønlændere som oprindeligt folk (Holck, 2023) eller til artikel 29 i FN's konvention om Barnets rettigheder, hvormed disse krænkes i den solidariske såvel som i den retslige sfære (Honneth, 2003).

Med en uddannelsespolitisk forligskreds bestående af et parti fra den yderste højrefløj, der i højere grad anvender uddannelsespolitik som beskyttelse af dansk kultur samt til regulering af minoriteters handlemuligheder (Giudici et. al. 2023) (Rasmussen, 2024), fordres en ekskluderende praksis. Kanonlisten er således et udtryk for et politisk forhandlet videnshierarki (Dorf, 2018), som i lighed med ovenstående ikke fordrer nuanceret vidensproduktion. Analysen har vist, at den anvendes til at konstituere en nationalistisk og historisk unuanceret diskurs om Rigsfællesskabet og dermed hæmme grønlandske perspektiver og kritiske moddiskurser på kolonihistorien og Rigsfællesskabet.

Som tidligere nævnt viste analysen, at kommissionsnedsættelsen var det understøttende vilkår (Jørgensen, 2006) der muliggjorde denne konstituering, idet den grønlandske repræsentant blev positioneret uden mulighed for at udøve reel indflydelse eller opstille kritiske moddiskurser (Foucault, 1982) som følge af sin indlejring i det danskdominerede udvalg. Denne vurdering blev som sagt understreget med kanonpunktet "Nordatlanten og Rigsfællesskabet", der fremstår uspecifik i forhold til "Holocaust, Jødeaktionen og Augustoprøret 1943", som blev tilføjet Kanonlisten i samme periode og italesætter historiske nedslagspunkter. Dog kun områder, hvor Danmark og danskerne positioneres i en helterolle, hvorfor tendensen vurderes at være den samme.

Når diskurser om eksempelvis Spiralkampagnen samt Eksperimentbørnene udelades fra Kanonlisten, så er det et udtryk for en uddannelsespolitisk krænkelse af historien om og ofrene herfor samt en dansk ansvarsfraskrivelse, der vil have potentiale til at influere folkeskolens diskursive og relationelle praksisser (Jørgensen, 2006) i en ekskluderende og diskriminerende retning, hvilket det følgende undervisningsmateriale fra EMU optræder som eksempel på.

Mens videopræsentationen på den ene side lægger op til refleksion, vurderes billedkunstneren via unødvendige danske undertekster at være udsat for en krænkelse i den solidariske sfære (Honneth, 2003), ligesom samtalepunkterne reproducerer kolonistiske og diskriminerende diskurser (Klai, 2024) om det grønlandske folk og konstituerer en dansk ansvarsfraskrivende tænkning. En tænkning som ifølge Klitgaard (2017) vil have indflydelse på kommende medborgeres holdningsdannelse og medvirke til at vedligeholde en diskriminerende tænkning.

Ifølge Aaja Chemnitz (IA) skal årsagerne til diskrimination findes i manglende viden, hvorfor hun argumenterer for flere ressourcer til nutidig vidensproduktion. I tillæg hertil pointerer hun, at alle har et ansvar for at bevæge os væk fra en postkolonistisk relation og tænkning og insistere på ligeværdig behandling. Dette anskues som et eksempel på en positionering og en herskende diskursiv tendens i dansk politik, hvor ansvaret pålægges subjektet frem for institutionen, hvilket vurderes at være en implicit krænkelse af elevens rettigheder (Honneth, 2003) og et eksempel hvorpå Danmark unddrager sig sit strukturelle ansvar for beskyttelse af oprindelige folk og deres kulturelle ophav (Holck, 2023).

Med afsæt i ovenstående kan det konkluderes, at dansk uddannelsespolitik via Kanonlisten og *Nordatlanten og Rigsfællesskabet* bidrager til unuanceret vidensproduktion om Rigsfællesskabet. *Folkeskolens formål* undlader at italesætte hensynet til elevens kulturelle baggrund, emotionelle udvikling eller positive identitetsudvikling, ligesom DF ønsker at hæmme andre kulturer i uddannelsespolitikken, hvormed diskriminering af grønlandske elever muliggøres. Endelig vurderes de udvalgte undervisningsmaterialer at reproducere diskriminerende diskurser og tænkning om det grønlandske folk.

LITTERATURLISTE

- Arndt, A. S. (2024). *Grønlands regeringschef beskylder Danmark for folkedrab: 'Min tålmodighed er sluppet op'*. Publiceret på Dr.dk 12. december 2024, opdateret 13. februar 2025
<https://www.dr.dk/nyheder/politik/groenlands-regeringschef-beskylder-danmark-folke-drab-min-taalmodighed-er-sluppet-op>
- Asmussen, B.S. (2025). *Danmark topper for syvende gang i træk listen over mindst korrupte lande*. Publiceret på Dr.dk d. 11. februar 2025 [Danmark topper for syvende gang i træk listen over mindst korrupte lande | Nyheder | DR](#)
- Ball, S. J. (2013). *Foucault, Power and Education*. Routledge.
- Ball, S. J. Maguire, M. & Braun, A. (2012) *How Schools do Policy. Policy Enactment in Secondary Schools*. Routledge
- Bang, H. & Dyrberg, T.B. (2011). *Michel Foucault*. Jurist- og Økonomforbundets forlag.
- Bjørn, M. (8. maj 2023). Debatindlæg: *DF: Rigsfællesskabet bør fylde mere i vores uddannelsessystem*. Publiceret på Altinget.dk. [DF: Rigsfællesskabet bør fylde mere i vores uddannelsessystem - Altinget](#)
- Brinkmann, S. (2025) Etik i en kvalitativ verden. I: S. Brinkmann & L. Tanggaard (2025) *Kvalitative metoder* (4. udg. 1. oplæg) Hans Reitzels Forlag.
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5 udg.). Oxford University Press.
- Børne- og Undervisningsministeriet (2006): *Folkeskolens formål*. [Folkeskolens formål Børne- og Undervisningsministeriet.pdf](#)
- Carlsen, K.S., Hansen, M.M., Heitmann, C., Slot, L.V. & Thomsen, T.B. (2023). *Grønlandske studerende i Danmark*. E-isbn: 978-87-7570-208-4. Institut for Menneskerettigheder. Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution. København K.
- Christians, C.G (2005). Ethics and politics in qualitative research. I: N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (red.) *The SAGE handbook of qualitative research* (3. udg.). Thousands Oaks: SAGE.
- Dansk Folkeparti (2021): Forsvar dansk kultur- et modsvar til identitetspolitikken. <https://medlem.danskfolkeparti.dk/uncategorized/forsvar-dansk-kultur-et-modsvar-til-identitetspolitikken/>
- Degn, K. Mikkelsen, S.H og Dorf, H (2018) Kampen om skolen frem mod det 21. århundrede. I: H. Dorf (2018). *Skolepolitik og undervisningskvalitet i Danmark*. Aarhus Universitetsforlag.

- Dorf, H. (2018). *Skolepolitik og undervisningskvalitet i Danmark*. Aarhus Universitetsforlag.
- Epinion. *Danske unges viden om Grønland*. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Børne- og Undervisningsministeriet. 2018.
- Finansministeriet (2019). *Aftale mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om Folkets skole: Faglighed, dannelse og frihed - justeringer af folkeskolen til en mere åben og fleksibel folkeskole*.
https://fm.dk/media/klziysmn/folkeskoleaftale_a.pdf
- Folkeskolen. Dk (2023). *Holocaust og Rigsfællesskabet bliver obligatoriske emner fra næste skoleår*.<https://www.folkeskolen.dk/citat-historie-historie-og-samfundsfag/holocaust-og-rigsfaelleskabet-bliver-obligatoriske-emner-fra-naeste-skolear/4718880>
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge*. Vintage Books.
- Foucault, M. (1982). The Subject and Power. I: *Chicago Journals*. 8 (4) s. 777-795.
<http://www.jstor.org/stable/1343197?origin=JSTOR-pdf>
- Foucault, M. (1994). *Viljen til viden*. Det lille forlag
- Flohr, M. & Jessen, M.H. (2024). *Michel Foucault – om teori og metode*. Djøf Forlag.
- Giudici, A., Gruber, O., Schnell, P. & Pultar, A. (2024). Far-right parties and the politics of education in Europe. I: *Journal of contemporary European studies*. Advance Online Publication. 33 (1) s. 1-14. <https://doi.org/10.1080/14782804.2024.2352518>
- Herman, A.K. (2021). *Imperiets børn. Da Danmark vildledte FN og Grønland for at beholde sin sidste koloni*. (1. e-bogsudgave). Lindhardt og Ringhof.
- Holck, L. (22. 02. 2023). Kommentar: Danmark svigter sine forpligtelser, når grønlændere i Danmark udsættes for diskrimination. Publiceret på Altinget.dk [Danmark svigter sine forpligtelser, når grønlændere i Danmark udsættes for diskrimination - Altinget](https://altinget.dk/dokumentation/2023/02/22/danmark-svigter-sine-forpligtelser-naar-gronlaendere-i-danmark-udsættes-for-diskrimination)
- Holloway, J., Langman, S. & Ashraf, T. (2024). Thinking with Foucault to understand education policy. I: M. Stacey & N. Mockler (red.) *Analysing education policy- theory and method*. Routledge.
- Honneth, A. (2003). *Behovet for anerkendelse*. Hans Reitzels Forlag.
- Honneth, A. (2006). *Kamp om anerkendelse - Sociale konflikters moralske grammatik* (A. Jørgensen Trans.) Hans Reitzels Forlag.

- Husted, E. & Pors, J. G. (2021). Når problemer kalder på samtænkning – indledende tanker om eklekticisme som samfundsfaglig analysestrategi. I: E. Husted & J. G. Pors (red.) *Eklektiske analysestrategier*. Nyt fra samfundsvidenskaberne.
- Institut for Menneskerettigheder (2013). *Ligebehandling af grønlændere i Danmark*.
- Jørgensen, K. M. (2006). Om anvendelsen af Foucaults magtbegreb. (s. 1-30). Institut for Uddannelse, Læring og Filosofi, Aalborg Universitet.
- Klai, E. (2023). Et blik på (mis)repræsentationer af Danmarks koloniale fortid – dekoloniale handlemuligheder som en del af pædagogisk praksis. I I: Khajawa & Lagerman, L. (red.), *(Farve) blinde vinkler- om racialisering, ulighed og andetgørelse i pædagogisk praksis*. (s. 211-233). Nyt Fra Samfundsvidenskaberne.
- Klitgaard, P. (2017). Forestillingen om Grønland i danske skolebøger - et billede på en magtdemonstration. I: *Tidsskriftet Grønland*. 65 (3). Det Grønlandske Selskab.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview: det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3 ud.) Hans Reitzels Forlag.
- Lennart, M.M, & Demant-Poort, L, (2021) Uddannelse- nøglen til Grønlands fremtid. I: *Samfundsøkonomien* 4/2021. Temanummer: *Grønland og fremtiden*. Djøf Forlag.
- Lauridsen, S. (2022) *Magt og Michel Foucault. Magtbegrebet og pædagogik*. Publiceret på <https://xn--online-studiehjlp-5rb.dk/magt-og-paedagogik-i-et-focault-perspektiv/> besøgt d.19. marts 2025 kl. 11.55.
- Lynggaard, K. (2025) Dokumentanalyse. I: S. Brinkmann & L. Tanggaard (2025) *Kvalitative metoder* (4. udg. 1. oplæg) Hans Reitzels Forlag.
- Midtgaard, S. F, Nedergaard, P. (2022) Strukturalisme og poststrukturalisme. I: Midtgaard, S. F, (red.) Nedergaard, P (red.). *Videnskabsteorien i grundrids*.
- Nalunaarutit.gl (2021): Folkeskolens formål og grundlag i: *Selvstyrets lovebekendtgørelse af Inatsisartutlov om folkeskolen*. https://nalunaarutit.gl/groenlandsk-lovgivning/2023/selvstyrets-lovbekendtgørelse-nr-19-af-27-04-2023?sc_lang=da
- Nielsen, H. K. (2020) Kritisk teori. I S. Brinkmann, & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder - en grundbog* (3 udg., s. 471-489). Hans Reitzels Forlag

Rasmussen, P. (2023). Right-wing populist education policy in a social democratic welfare state context. I: *Journal of contemporary European studies*. Advance Online Publication. 33. (1) s. 61-74. Routledge. <https://doi.org/10.1080/14782804.2023.2199144>

Ritzau. (15.01.2025). Debat: Antiracismeplan har stort fokus på grønlanderes vilkår i Danmark. Publiceret på Folkeskolen.dk <https://www.folkeskolen.dk/gronland-tosprogede/antiracismeplan-har-stort-fokus-pa-gronlaenderes-vilkar-i-danmark/4795638>

Stormhøj, C. (2010). *Poststrukturalismer - videnskabsteori, analysestrategi, kritik*. Samfundslitteratur.

Styrelsen Undervisning og Kvalitet (2021). Kommissorium for kanonudvalg vedrørende Grønland og Færøerne i Rigsfællesskabet. [210601-Kommissorium-for-kanonudvalget.pdf](https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2021/jun/210601-kanonudvalg-for-rigsfaellesskabet-er-nedsat)

Styrelsen Undervisning og Kvalitet (2021). *Kanonudvalg for rigsfællesskabet er nedsat*. <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2021/jun/210601-kanonudvalg-for-rigsfaellesskabet-er-nedsat>

Sørensen, A. K. (2020) *Grønlands historie*. Publiceret på <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/groenland> 25. maj 2020, besøgt d. 24/3-2025 kl. 10.45

Sørensen, H.S. (2022). *Eksperimentbørn får 250.000 kroner i erstatning fra staten*. Publiceret på Kalaalit Nunaata Radioa 28. februar 2022, tilgået d. 4. april 2025 kl. 13.38

Willig, R. (2006). Indledning. *Kamp om anerkendelse: Sociale konflikters moralske grammatik* (A. Jørgensen Trans.). (s. 7-18). Hans Reitzels Forlag.

HJEMMESIDER BESØGT LØBENDE OG SENEST PR. 27/5-2025

<https://www.thedanishparliament.dk/members/Aaja-Chemnitz>

<https://menneskeret.dk/viden/laeringsportalen/professionsuddannelse/laeringsmaterialer-paedagoguddannelsen/ligebehandling>

https://www.transviden.dk/primdahl-20170907/?utm_source=chatgpt.com

<https://gf.dk/poloek/Magt.html>

FOLKESKOLENS (MAGT)BLINDE VINKEL

Diskrimination i Folkeskolen: I kampen for at pleje vores nationalhistoriske selvbillede til-
lades diskriminerende praksisser i danske undervisningsmaterialer og klasselokaler.

Louise West Nørlev, stud. Cand. Mag. i Læring
og Forandringsprocesser, AAU.

**Inuitbefolkningen udsættes for racisme
i Danmark. Således konkluderede FN's
særlige udsending Fransisco Cali-Tzay
(Carlsen et al. 2023) og tænder dermed
op under debatten om kolonihistorien
og Rigsfællesskabets fremtid.**

Denne konklusion underbygges af studiet *Li-
gebehandling af grønlandere i Danmark*
(2013), hvor 44% af grønlandere bosiddende i
Danmark gav udtryk for at have oplevet diskri-
minering. Direktøren for Institut for Menne-
skerettigheder, Louise Holck (2023) under-
streger i den forbindelse, at Danmark svigter
sine forpligter ved ikke at tilbyde strukturel
beskyttelse af det oprindelige folk. Aaja Chem-
nitz (IA) peger især på ét område, som kan bi-
drage til at nedbringe den oplevede diskrimi-
nation. "Der skal gøres meget mere. Især i un-
dervisningen om Grønland i folkeskolen. Det
kan være med til at mindske racismen og den
forskelsbehandling, der er i dag" (Ritzau,
2025).

HØJRRERADIKAL INDFLYDELSE

Nyere europæiske (Giudici et al. 2023) og dan-
ske (Rasmussen, 2024) viser, at den stigende
tilslutning til højreradikale partier på tværs af
Europa påkalder et fokus på en hidtil

underbelyst forskningsfelt- hvorledes forhol-
der disse partier sig til uddannelsespolitik, og
hvilke implikationer har det for den enkelte
elev og for samfundet generelt? Forskningen
har vist, at uddannelsespolitik frames og an-
vendes som beskyttelse af nationalistisk kultur
og værdier, snarere end som løftestang for so-
cial mobilitet (Giudici et al. 2023) (Rasmus-
sen, 2004).

POSTKOLONISTISK FORSKNING

Ovenstående har dannet grundlag for mit
netop afsluttede speciale, *Drøftelse af grøn-
landere i Danmark, deres muligheder og kul-
turudfordringer – en magtanalyse af dansk
uddannelsespolitik og dennes ekskluderende
implikationer på udvalgt undervisningsma-
teriale*.

Med udarbejdelsen af specialet har jeg gen-
nem dokumentanalyser af politiske aftale-pa-
pirer, formålsparagraffer, kommissionsned-
sættelser samt kulturudspil søgt at undersøge,
i hvilket omfang dansk uddannelsespolitik
muliggør unuanceret vidensproduktion om
Rigsfællesskabet samt diskrimination af skole-
elever af det grønlandske folk, idet der aktuelt
eksisterer et videnshul på det postkolonistiske
område.

DESTABILISERING OG FORBEDRING

Specialet er udarbejdet fra et post-strukturalistisk perspektiv. Fra denne position afdækkes eksisterende magtstrukturer gennem en kritikbaseret praksis med henblik på destabilisering og forbedring. "Det immanente kritiske sigte søger at adressere forandring af sociale sammenhænge" (Stormhøj, 2010), ligesom der søges at etablere sammenhængsforståelse mellem fænomener og den historiske periode, de er udsprunget fra (Midtgaard & Nedergaard, 2022) hvorfor netop dette videnskabs-teoretiske udgangspunkt var anvendeligt.

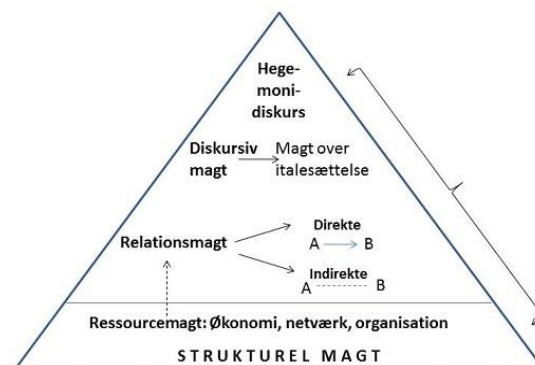
MAGT ER ALLESTEDSNÆRVÆRENDE

Den franske filosof Michel Foucault (1926-1984) har udgjort det teoretiske fundament for specialet, idet hans magtteori taler ind i det poststrukturalistiske udgangspunkt. Foucault betragter ikke magt som noget man har, men noget man udøver og beskriver det således:

"Magten opererer i det skjulte, hvor den påvirker, hvorledes vi tænker om os selv og andre, mens den synliggøres og udøves i sociale relationer i såkaldte individbårne spændingsfelter" (Foucault, 1994).

Fra et uddannelsespolitisk perspektiv vil magten dermed blotlægge sig i de politiske initiativer der vedtages samt i processerne bag disse. Min forskning har understreget betydningen af en institutionel bevidsthed om sin magtposition og dennes implikationer. Ifølge magtteorien har denne nemlig potentiale til at infiltrere diskursive og relationelle praksisser i den

danske folkeskole og dermed muliggøre diskrimination.

Magtpyramiden i et moderne samfund

KAMP OM ANERKENDELSE

Mens Foucault excellerer i at beskrive mekanismerne bag magtudøvelse, fandtes det nødvendigt at supplere min undersøgelse med en teori, som tilbyder en etisk og normativ dimension, hvorfor sociologen og filosofen Axel Honneths anerkendelsesteori blev inddraget. Teorien beskriver, hvorledes samfundet enten kan bidrage til at opbygge handlepotente medborgere eller nedbryde dem ved enten at udvise anerkendelse eller krænkelse (Honneth, 2003). I denne teori blotlægger magten sig netop i dette valg.

Fundamentet for at blive en handlepotent medborger og "leve det gode liv" er at gennemgå en succesfuld identitetsdannelse, som hviler på en oplevelse af at blive anerkendt i den nære familie, af retsstaten og i fællesskabet. Gennem krænkelse kan staten dog også vælge at usynliggøre en minoritet og på den måde placere dem udenfor samfundet (Honneth, 2006).

FOLKESKOLENS "BATTLE-GROUND"

Min undersøgelse har blotlagt, at hverken elever kulturelle baggrund, emotionelle udvikling og positive identitetsudvikling er italesat i *Folkeskolens formål*, hvormed man undlader at påtage sig det juridiske og pædagogiske ansvar herfor. I stedet for at tilbyde elever institutionel beskyttelse, så tvinges elever med grønlandsk baggrund til at indgå i diskursive- og relationelle magtkampe om anerkendelse og ligebehandling i Folkeskolen, som det blev afdækket i *Ligebehandling af grønlændere i Danmark* (2013) og igen i 2023. Dette er problematisk af flere årsager; for det første burde folkeskolen være politisk indrettet til at udvise beskyttelse. For det andet fratages eleven sin trivsel og faglige fokus.

REPRÆSENTATIONERS BETYDNING

På Danmarks Læringsportal portal, EMU præsenteres aktiviteten "Drøftelse af grønlændere i DK, deres muligheder og kulturudfordringer". Forestil dig, at du sidder som en elev med grønlandsk baggrund i det klasselokale. Eller dansk. Uanset hvilken, er de ekskluderende implikationer fra sådan en diskurs enorme. Føler du dig andetgjort og udstillet, eller risikerer du at reproducere den næste gang, du møder en med grønlandsk oprindelse.

KONTROL AF NARRATIVET

Kanonpunktet "Nordatlanten og Rigsfællesskabet" er ligeledes et eksempel på, hvorledes uddannelsespolitik anvendes til at kontrollere narrativer med krænkelse til følge. På initiativ fra Dansk Folkeparti blev Rigsfællesskabet

indlemmet i Kanonlisten i 2023. Hermed blev Danmark positioneret som førende inden for handel, ekspansion og udbredelse af kristendom. Fortællinger som eleverne bør præsenteres for. Det findes dog problematisk, at kanonpunktet ikke afspejler de kritiske dele af historien såsom eksperimentbørnene eller Spiralkampagnen, som det var tilfældet ved kanonpunktet "Holocaust, Jødeaktionen og Augustoprøret". En krænkelse som legitimeres på højest niveau, idet Statsministeren fortsat ikke anerkender Spiralkampagnen i dens fulde omfang (Arndt, 2024).

FORMÅLET MED UDDANNELSE

Folkeskolens formulerede formål er at forberede eleverne til et demokratisk samfund. Dette udfordres imidlertid af det uddannelsespolitiske forsøg på at kontrollere narrativet om vores nationale selvforståelse og i den forbindelse giver køb på sandheden. Ifølge Uddannelsessociolog Eja Klai kan netop kritisk refleksion og "... viden om negative kolonistiske stereotyper, og hvorledes de har været anvendt til at dehumanisere, andetgøre og undertrykke koloniserede..." (Klai, 2024) medvirke til at dekolonisere folkeskolen og dermed føre demokratiet helt ind i klasselokalet.

HVIS VI REELT ØNSKER

...at skabe en folkeskole som afspejler lighed, bør vi starte med at anerkende historien som den er fra øverste politiske niveau. Med udgangspunkt i magtteorien vil det nemlig synke

nedad og afspejle sig i dekoloniserede undervisningsmaterialer og pædagogiske praksisser. Fra uddannelsespolitisk niveau må vi bevæge os væk fra en forældet koloniherre- mentalitet, turde at sætte vores nationale selvbillede på spil og lade os inspirere af den grønlandske formålsparagraf, som både italesætter det

juridiske og pædagogiske ansvar for elevers kulturelle baggrund og emotionelle udvikling (Naalakkersuisut, 2021), og på den måde sikre tryghed og læring for alle elever i folkeskolen.

APPENDIKS

BILAG A: INTERVIEWGUIDE

BILAG B: TRANSSKRIPERING AF SEMISTRUTURERET INTERVIEW MED AAJA CHEMNITZ (IA)

.